



**Orient - Young explorers
re-discover local communities
through orienteering**

IO2 – ORIENT CURRICULUM



Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union





**Orient - Young explorers re-discover
local communities through orienteering**

IO2 – ORIENT CURRICULUM



Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

SADRŽAJ

UVOD.....	6
PROJEKT.....	7
CILJEVI KURIKULE	8
UTICAJ & CILJNA GRUPA KURIKULE	9
MODUL 1: ORIJENTIRING, OSNOVA I MOGUĆNOSTI.....	11
Uvod u ORIENT i sport za socijalnu inkluziju	12
Pravila i karakteristike orijentiringa: specifično znanje o orijentiringu kako bi se omogućilo polaznicima da organizuju pravilne orijentacijske aktivnosti.....	14
Orijentacija u urbanom kontekstu i prirodnom okruženju.....	22
Kako organizovati takmičenje u orijentiringu.....	23
MODUL 2: IZGRADNJA INKLUZIVNOG OKRUŽENJA.....	25
Mladi ljudi u opasnosti od socijalne isključenosti, potrebe i izazovi.....	26
Metodologije za uspostavljanje inkluzivnog okruženja	27
Uspostavljanje inkluzivnog okruženja i promovisanje teambuilding-a	31
Timski rad: šta treba i šta ne treba raditi kao facilitator	35
Debriefing: dijeljenje misli nakon aktivnosti	38
MODUL 3: MAMAPIRANJE ZA INKLUZIJU, OD LOKACIJE DO AKCIJE	43
Ishodi učenja do kojih će doći mladi ljudi	44
Mapiranje za učenje: razumijevanje veze između mjesta i ljudi	44
Mapiranje za inkluziju	48
Mapiranje zajednice	49
Iza mape	53
BIBLIOGRAFIJA.....	57
ORIENT: THE TEAM.....	61

UVOD

Ovaj dokument je razvijen u okviru projekta ORIENT – Young explorers re-discover local communities through orienteering (622532-EPP-1-2020-1-IT-SPO-SCP), 30-mjesečnog projekta koji sufinansira Erasmus+ SPORT program Evropske Unije.

ORIENT proizlazi iz ideje o okupljanju mladih ljudi iz različitih sredina kroz određeni osnovni sport: orijentiring. Projekat ima za cilj unapređenje socijalne uključenosti i jačanje kapaciteta i izgradnje zajednice stvaranjem mogućnosti za mlade ljude iz različitih društvenih i kulturnih grupa da se druže i razviju nove vještine.

Pristup ORIENT-a je da okupi veliki broj učesnika, jačajući saradnju među interesnim stranama, odnosno sportskim trenerima i predstavnicima organizacija civilnog društva. Ovaj pristup će opremiti sportske trenere i radnike OCD-a inovativnim metodama za poticanje učešća ranjivih mladih ljudi u sportskim aktivnostima na nivou zajednice. Kroz praksu aktivnosti na otvorenom, mladi će se potaknuti da razmišljaju o pitanjima socijalne uključenosti dok otkrivaju urbane i prirodne lokalne kontekste.

Kurikulum ORIENT-a je namijenjen da bude alat za učenje za trenere kako bi integrirali orijentiring u svoje prakse s mladima i organizirali orijentacijske aktivnosti radi poboljšanja društvene uključenosti i kohezije među različitim društvenim i kulturnim grupama mladih koji su u opasnosti od socijalne isključenosti. Kurikulum ORIENT predstavlja glavni materijal za obuku sportskih trenera i radnika OCD-a od kojih će učiti i na koji će se pozivati u implementaciji aktivnosti mapiranja orijentiringa.



PROJEKT

Projekt ORIENT ima sljedeće **ciljeve**:

- Uključiti ranjive mlade ljude, pod rizikom od socijalne isključenosti ili socijalno isključene, u sportske aktivnosti na nivou zajednice;
- Opremiti sportske trenere, kao i sportska udruženja i radnike iz organizacija civilnog društva (OCD) koji rade u oblasti socijalne inkluzije alatima za promociju učešća ranjivih mladih ljudi u lokalnoj zajednici kroz masovni sport (orijentiranje);
- Unaprijediti socijalnu uključenost u partnerskim zemljama uz podizanje svijesti o društvenim preprekama i socijalnoj isključenosti, promovirajući dugoročne i pozitivne promjene na lokalnom nivou.

Planirane **aktivnosti** tokom trajanja projekta uključuju:

- Zbirka inspirativnih dobrih praksi, alata i metodologija koristeći orijentiring za socijalno uključivanje (IO1);
- Razvoj nastavnog plana i programa o orijentaciji za socijalno uključivanje za sportske trenere i OCD (IO2);
- Kreiranje alata za orijentacijske rute za mlade (IO3);
- Zajednička izrada kompendijuma sa «putevima inkluzije» iz participativnih radionica mapiranja i takmičenja u orijentingu (IO4);
- Izrada Manifesta sa potencijalom orijentiringa za socijalno uključivanje (IO5).

U konačnici, ORIENT očekuje da će postići sljedeće **rezultate**:

- ANTOLOGIJA ORIENT-a: dobre prakse, alati i metodologije koje koriste orijentiring za socijalno uključivanje;
- ORIENT NASTAVNI PROGRAM: osnove orijentiringa i inovativne metodologije za promociju učešća ranjivih mladih ljudi u aktivnostima orijentiringa;
- GEARS & IDEAS: kutija sa alatima za orijentiring rute;
- ORIENT COMPENDIUM: "PUTOVI DO INKLUZIJE": zajednički kreiraju sportski treneri, radnici organizacija civilnog društva i mladi ljudi kroz participativno mapiranje;
- ORIENT MANIFESTO: sa rezultatima i preporukama o potencijalima orijentiringa za socijalno uključivanje

CILJEVI KURIKULE

ORIENT kurikulum je namijenjen da bude alat za učenje za trenere kako bi integrirali orijentiring u svoje prakse s mladima. ORIENT nastavni plan i program podijeljen je u tri dijela:

1

Orijentacija, osnove i mogućnosti

Ovaj odjeljak nudi teorijski uvod u svijet potrebnog orijentiringa i njegovu primjenu na urbana i prirodna okruženja, omogućavajući trenerima da organiziraju aktivnosti zasnovane na orijentacijskom sportu.

2

Izgradnja inkluzivnog okruženja

Ovaj odjeljak pruža čitatelju praktične smjernice o tome kako izgraditi inkluzivno okruženje kako bi se osiguralo uključivanje ranjivih mladih ljudi u aktivnosti orijentiringa.

3

Mapiranje za uključivanje, od lokacije do akcije

Ovaj odjeljak pruža specifičan okvir za osmišljavanje novih tematskih orijentiring ruta s mladima i organiziranje radionica mapiranja sa kokreativnim pristupom.

Zahvaljujući ORIENT kurikuli, sportski trenere i radnici OCD-a će naučiti sve relevantne informacije o orijentiringu i imaće priliku da biraju između širokog spektra metodologija za provođenje aktivnosti sa mladima, u skladu sa specifičnim potrebama ciljne grupe sa kojima rade. Iz tog razloga, ORIENT kurikulum je vrlo svestran i lako se prenosi u nove kontekste.

Kako bi ih pripremio i upoznao sa realizacijom orijentiring aktivnosti, kurikulum usvaja pristup učenju kroz rad i iskustveno učenje, omogućavajući sportskim trenerima i radnicima OCD-a da steknu direktno iskustvo orijentiringa prije nego što ga primjene kod mladih.

Kurikulum ORIENT je drugi rezultat projekta ORIENT. Analize i znanje prikupljeno kroz fazu istraživanja ORIENT Anthologije (IO1) pripremili su teren za razvoj ovog obrazovnog kurikuluma koji će pružiti set konkretnih vještina, alata i metodologija sportskim trenerim i organizacijama civilnog društva (OCD) da kroz ORIENT pristup provode aktivnosti zasnovane na orijentiringu za socijalno uključivanje mladih.

UTICAJ & CILJNA GRUPA KURIKULE

Kurikulum ORIENT ima dva glavna cilja:



Sportski treneri i djelatnici OCD-a, koji će steći praktična znanja o tome kako promovirati aktivnosti zasnovane na orijentacijskom sportu za podsticanje socijalnog uključivanja ranjivih mladih ljudi. Uključivanje sportskih trenera i radnika OCD-a može promovirati plodnu razmjenu komplementarnih vještina: sportske organizacije mogu poboljšati svoj angažman na društvenom polju, dok OCD mogu integrirati sport u svoj svakodnevni rad u zajednici.



Kurikulum će uticati na ranjive mlade ljude, jer će upravo oni biti u mogućnosti da pristupe aktivnostima zasnovanim na orijentingu koje organiziraju treneri. Mladi će steći vrlo vrijedne meke vještine i povećati osjećaj pripadnosti zajedničkoj zajednici.

U smislu uticaja, očekuje se da će kurikulum imati direktan učinak na sportske trenere i radnike OCD-a, koji će biti opremljeni inovativnim metodologijama i alatima za promociju socijalnog uključivanja mladih ranjivih ljudi. Mladi će imati indirektnu korist od kurikule, jer će u narednim fazama projekta imati priliku da učestvuju u aktivnostima angažovanja uz izgradnju društvenih veza sa vršnjacima i lokalnim kontekstom. Nadalje, partnerske organizacije konzorcijuma ORIENT će iskoristiti ovaj resurs, stječući inovativne pristupe za podršku uključivanju lokalnih mladih ljudi, te se na taj način približiti lokalnoj zajednici i jačanju svoje lokalne mreže.



A person is seen from behind, wearing a dark beanie, a denim jacket, and a dark backpack. They are holding a closed umbrella. The scene is dimly lit with a strong orange-red glow, suggesting a rainy night or a tunnel. The background is blurred, showing what appears to be a path or road.

MODUL 1

ORIJENTIRING, OSNOVA

I MOGUĆNOSTI

MODUL 1

ORIJENTIRING, OSNOVA I MOGUĆNOSTI

Prvi modul nudi pregled orijentiringa u njegovim različitim oblicima kako bi se čitalac mogao upoznati sa osnovnim orijentacijskim vještinama i znanjima. Modul će pružiti sve potrebne informacije o orijentiringu, njegovom nastanku, potrebnim alatima i njegovoj primjeni u urbanim ili prirodnim sredinama, kao i faktore koji se moraju uzeti u obzir pri uspostavljanju takmičenja u orijentiringu. Na kraju modula, čitaoci će steći uvid u svijet orijentiringa.

Uvod u ORIENT i sport za socijalnu inkluziju

Sport je oduvijek pomagao ljudima da vode zdraviji život, razviju nove vještine i da se uključe u svoje lokalne zajednice. Potencijal sporta kao sredstva za promociju socijalne inkluzije je široko priznat: sport okuplja ljude, ruši društvene barijere i gradi mostove između ljudi. Sport može stvoriti prilike za izgradnju kohezivnih zajednica, posebno među ranjivim mladim ljudima i drugim grupama u nepovoljnom položaju kao što su migranti i osobe sa invaliditetom ili druge manjinske grupe. Socijalna inkluzija kroz sport može se stoga promovirati podsticanjem proaktivnog ponašanja, opcija i akcija kako bi se ljudi iz svih pozadina, uzrasta i sposobnosti osjećali dobrodošli i poštovani i uključeni u grupu ili strukturu.

Konkretno, kao što su dokazali Celestino i Pereira (2015), orijentiring je visoko fleksibilna disciplina, prilagodljiva potrebama heterogenih grupa učesnika, čime se maksimizira inkluzivni potencijal samog sporta. Na primjer, orijentiring se pokazao pogodnim i za osobe s ograničenom pokretljivošću, oštećenjem vida (Langbein, Blasch, Chalmers; 1981) i intelektualnim teškoćama (Orienteering NZ, 2014).

U tom kontekstu, projekt ORIENT nastoji da okupi mlade ljude iz različitih sredina kroz orijentiring jer može pomoći ljudima da vode zdraviji život, da razviju nove vještine za zapošljavanje i da se uključe u svoje lokalne zajednice. U tom smislu, sport je pokazao efikasnost u izgradnji lokalnih vještina, znanja i resursa, povećanju društvene kohezije, olakšavanju struktura i mehanizama za dijalog u zajednici, razvoju liderstva i podsticanju građanskog učešća. Projekat ima za cilj da unapredi društvenu inkluziju i poznavanje lokalne stvarnosti u različitim zemljama, istovremeno promovišući osećaj delovanja i pozitivne promene na lokalnom nivou.

Istražujući određeno područje i otkrivajući njegova prirodna i kulturna dobra kroz orijentiring, mladi orijentaristi mogu steći dublje znanje o svojoj lokalnoj zajednici i to može pružiti mogućnosti marginaliziranim grupama da učestvuju u životu zajednice. Slično, dijalog i timski rad između mladih ljudi različitog društvenog i kulturnog porijekla mogu potaknuti izgradnju zajednice. Nadalje, orijentiring je efikasan alat za promicanje izgradnje kapaciteta: kroz orijentiring, mladi mogu poboljšati svoju sposobnost kretanja u nepoznatom okruženju, osjećajući se manje dezorijentiranim i uplašenim zbog mogućnosti suočavanja s novim situacijama. Zahvaljujući aktivnostima orijentiringa, mladi će izaći iz svoje zone komfora i postati autonomniji i nezavisniji, jer će imati alate za traženje – i eventualno stvaranje – vlastitog mjesta.

S obzirom na sve ove potencijale, ORIENT će promovisati kod mladih ljudi osećaj za djelovanje i uključenost u projektu ne samo kao učesnika u orijentacijskim aktivnostima na lokalnom nivou, već i u osmišljavanju specifičnog sadržaja vlastitih orijentiring ruta. Mladi ljudi daju neprocjenjiv doprinos zajednicama i sami se osnažuju kada učestvuju.

Ovaj proces, vođen od strane sportskih trenera i radnika OCD-a, također ima potencijal da poboljša njihove sposobnosti da podstaknu učešće i vlasništvo nad zajedničkim vrijednostima. S tim u vezi, projekat nastoji podići svijest među lokalnim zajednicama, učesnicima i kreatorima politike o vrijednosti sporta kao alata za inkluziju koji može podsticati solidarnost i učešće, kao i politike kohezije i inkluzije u većem obimu.



SAMOPROCJENA

Šta je inkluzija?

- Proaktivna ponašanja, opcije i akcije kako bi se ljudi iz svih pozadina, dobi i sposobnosti osjećali dobrodošli i poštovani
- Radnja ili stanje uključivanja ili uključivanja u grupu ili strukturu
- Praksa ili politika pružanja jednakog pristupa mogućnostima i resursima za ljude koji bi inače mogli biti isključeni ili marginalizovani, kao što su oni koji imaju fizičke ili mentalne nedostatke i pripadnici drugih manjinskih grupa;
- Sve navedeno

Koje grupe su u najvećem riziku od socijalne ekskluzije u vašem lokanom kontekstu?

Na koji način orijentiring može da pomogne u njihovom procesu socijalne inkluzije?



Pravila i karakteristike orijentiringa: specifično znanje o orijentiringu kako bi se omogućilo polaznicima da organizuju pravilne orijentacijske aktivnosti

Šta je zapravo orijentiring?

Orijentiranje je navigacijski sport, koji se obično praktikuje u šumama, ali danas i u historijskim centrima gradova. To je, naravno, aktivnost na otvorenom gdje idete kao pojedinac ili kao grupa, koristeći neke specifične alate. Drugim riječima, orijentiring zahtijeva navigacijske vještine pomoću karte i kompasa za navigaciju od tačke do tačke na raznolikom i obično nepoznatom terenu dok se krećete velikom brzinom.

Koje je njegovo porijeklo?

Historija orijentiringa počinje krajem 19. vijeka u Švedskoj, gdje je nastao kao vojna obuka. Pošto je od vojnika često traženo da se kreću unutar nepoznatih područja, kao i na bilo kom terenu, morali su biti u mogućnosti da nastave koristeći informacije koje su mogli pronaći na kartama koje su im date. Možda iz zabave, a možda i zbog osporavanja njihovih vještina, 28. maja 1893. održano je prvo takmičenje švedskih vojnih oficira na godišnjim igrama štokholmskog garnizona. Od tada je termin „orijentiring“ označavao prelazak nepoznatog zemljišta uz pomoć karte i



(Orienteering Canada, 2021)

kompassa. Aktivnost je polako postajala sve popularnija, a 1897. godine održano je prvo civilno takmičenje. Ali tek je tokom 1930-ih ovaj sport postao naširoko praktikovano, zbog izuma jeftinih, ali pouzdanih kompassa. Kako bi omogućile svakom građaninu svijeta da se pridruži takmičenjima bez jezičkih barijera i pod istim uslovima kao i ostali, neke orijentiring organizacije su 1961. godine osnovale Međunarodnu orijentacijsku federaciju (IOF) koja je diktirala pravila i izabrala univerzalni jezik mape (Wikipedia, 2021a).

Osnove orijentiringa

Kao i u svakoj vrsti sporta, orijentiring se zasniva na nekim osnovnim pravilima, radnjama i ciljevima. Sljedećih pet koncepata su osnove orijentiringa:

- Shvatite gdje se nalazite na mapi i kuda idete;
- Orijentirajte svoju kartu;
- Odaberite i isplanirajte svoju rutu;
- Idite od A do B;
- Pronađite kontrolnu tačku.



Koji formati orijentiringa postoje?

Orijentacijski sport danas ima niz različitih formata:

FOOT ORIENTEERING

Prva disciplina koja je uvedena, danas je zadržala svoje izvorne karakteristike: nema označene rute i orijentirist mora da se kreće pomoću karte i kompasa dok trči.



<https://www.youtube.com/embed/9ZmYCvMTmQI?feature=oembed>

ORIJENTIRANJE BRDSKIM BICIKLOM.

Orijentiranje vožnje brdskim biciklom i praćenje staza i staza.



<https://www.youtube.com/embed/MS7DqiOjkrQ?feature=oembed>

SKIJAŠKO ORIJENTIRANJE.

Zimski sport koji kombinuje navigaciju i skijaško trčanje po neravnom terenu koristeći pripremljene staze za skijaško trčanje. (IOF, 2021a).



<https://www.youtube.com/embed/S1SggsbHlk?feature=oembed>

TRAIL ORIENTEERING

Ova orijentiring disciplina je usredsređena na čitanje mapa na prirodnom terenu. Razvijen je da ponudi svima, uključujući osobe sa ograničenom pokretljivošću, priliku da učestvuju u značajnom takmičenju u orijentiringu (IOF, 2021 b).

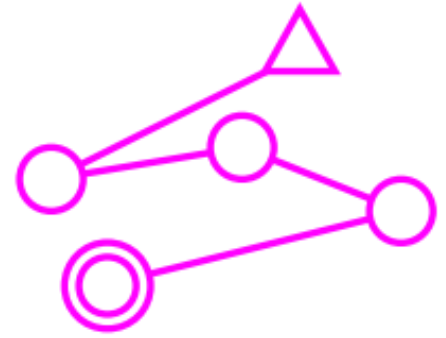


<https://www.youtube.com/embed/Gaxs9mUllCg?feature=oembed>

Try a simulation of trail orienteering: <http://www.trailo.it/Presentazione.asp>

Koji su alati potrebni?

Ovaj sport obično zahtijeva pet alata:

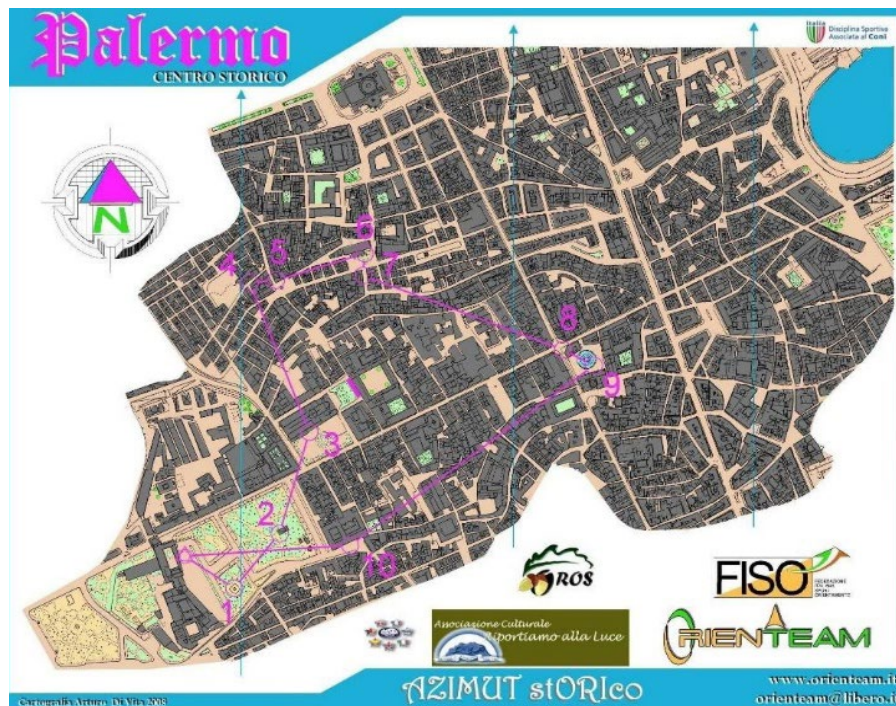


Topografska karta

Orijentacijske karte su tihe, jer koriste simbole, a ne riječi, i vrlo su detaljne. Zapravo, karta mora pokazati sve osnovne informacije:

- **oblik površine tla;**
- **legenda koja nam govori šta znače različiti simboli;**
- **početna tačka, obično predstavljena trouglom;**
- **kontrole ili kontrolne tačke koje su prikazane krugom i brojem;**
- **završna tačka na kojoj se nalaze dupli krugovi.**

Karta je uvijek nacrtana u mjerilu i ima skalu u sebi, s mrežama poravnatim prema magnetskom sjeveru koji je uvijek na vrhu karte. Sve karte koriste međunarodno dogovoren skup simbola i oni su logični i laki za učenje, kako bi ih svaki takmičar mogao pročitati bez obzira na porijeklo ili maternji jezik. Obično su početna i ciljna tačka odvojene, ali mogu biti na istom mjestu.

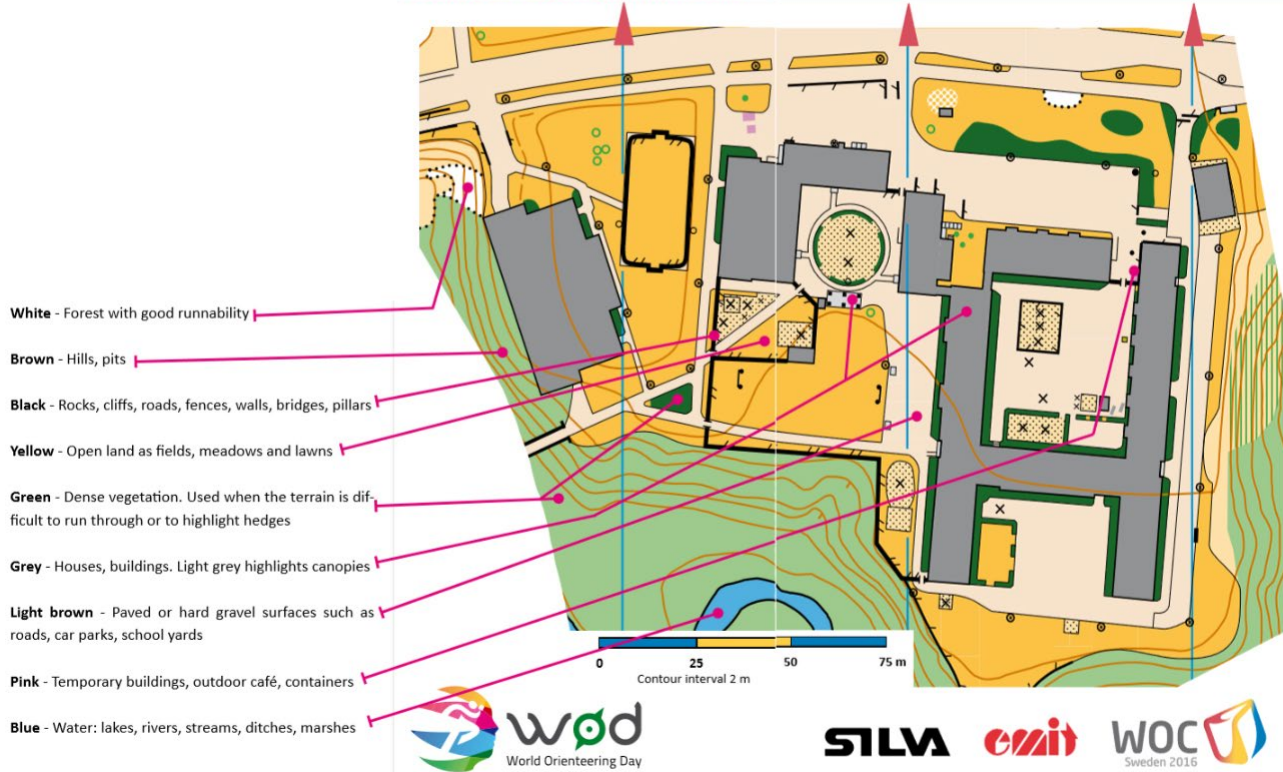


Orijentacijska karta centra Palermo

Sedam boja koje se koriste na mapama za orijentiring:

- **Magenta** označava rute i opasna ili privatna područja;
- **Bijela** predstavlja drvo;
- **Zelena** pokazuje drvene dijelove po kojima se ne može hodati;
- **Plava** označava bilo koji izvor vode: jezera, rijeke, more, fontane i tako dalje;
- **Žuta** se koristi za čistine i nizine;
- **Smeđa** za oblik terena, staza i ulica;
- **Crna** predstavlja stijene i sva umjetna svojstva.

Åvestadalsskolan, Avesta



(Andersson, 2020)

Kompas

Za navigaciju oko kontrolnih punktova potreban je kompas. Postoje dvije glavne vrste kompasa koje se koriste u orijentingu: kompasi za palac, koji su manji i često ih koriste profesionalni sportisti i kompasi sa osnovnom pločom..



Thumb and baseplate compass (Wikimedia commons, 2016)

Najlakši način da zajedno koristite kartu i kompas je da orijentirate kartu prema sjeveru. Jednostavno poravnajte meridijane karte sa iglom kompasa tako da 'gore' na karti bude usmjereno na sjever. Sada je sve na karti u istom smjeru kao i na terenu.



Korištenje kompasa može biti izazovno, čak i zato što njegovo čitanje danas nije potrebna vještina: telefoni i GPS ga lako mogu zamijeniti. Stoga bi trebalo implementirati nove načine pronalaženja prave rute. Na primjer, takmičari su mogli izabrati svoj put, u urbanom kontekstu, zahvaljujući mapi i informacijama koje mogu dobiti od lokalnog stanovništva. To bi predstavljalo ne samo osnovni alat za lociranje kontrolne tačke i identifikaciju rute do nje, već i način da se stupi u kontakt sa drugim ljudima koji mogu podijeliti neke detalje o tački interesa koju konkurenti traže.

Kontrolna tačka

To je označena putna tačka, obično predstavljena trouglastom zastavicom bijele i narančaste boje, praćena **kontrolnim udarcem**, koji se koristi za bušenje rupa za označavanje u kontrolnim karticama za orijentaciju. Različiti udarci prave različite uzorke rupa na papiru.

Alternativa tradicionalnim kontrolnim tačkama su kontrolne tačke sa QR kodom, koje omogućavaju orijentirima da svojim telefonom jednostavno skeniraju kod okačen na svakom kontrolnom mestu. Za ovu proceduru potrebno je imati laminirane kartice sa odštampanim QR kodom, mobilni telefon sa aplikacijom za čitanje bar kodova i internet konekciju tokom utrke.



Kontrolna kartica

Mora se probiti na svakoj kontrolnoj tački. Opis kontrole, ili definicija kontrole kako se još naziva, daje vam detaljne informacije o kontrolama. Kontrolna karta koja se koristi u šumi značajno se razlikuje od one potrebne za natjecanje u urbanoj utrci. Naime, u prvom slučaju kontrolne tačke su označene brojevima, dok je na slici ispod kontrolna kartica obogaćena nekim slikama koje pojašnjavaju takmičarima šta traže.



Orijentator mora koristiti kontrolnu bušilicu koja visi pored svake kontrolne tačke da označi različite kutije na kontrolnoj kartici. Sve kontrole se moraju probušiti redoslijedom kojim su prikazane na karti. (Okrug Iredell, 2015.)

Kako trka funkcioniра?

Kako bi se osigurala pravičnost između takmičara, mapa se obično ne daje do samog starta, a takmičari startuju u intervalima od najmanje jedne minute. Staze se razlikuju po kategorijama: početnici najčešće učestvuju u najlakšoj. Oni koji su već učestvovali na drugim takmičenjima podijeljeni su prema godinama i spolu. Registrira se vrijeme početka, kao i vrijeme dolaska. Od početne tačke, orijentiri moraju stići do prve kontrolne tačke i postepeno do svih ostalih u nizu. Kontrolne tačke su na terenu označene bijelim i narandžastim zastavama koje se nazivaju 'lanterni'. Svaka kontrolna tačka ima broj na vrhu i elektronsku ili ručnu kutiju za probijanje da se registruje da je takmičar pronašao tačnu lokaciju. Ručna kutija za udarce je različita u svakoj kontrolnoj tački, kako bi se identifikovala na kraju trke. Svaki takmičar je slobodan da odabere koji put će pratiti od kontrolne tačke do druge. Bitno je da se kontrolna kartica označi pravim redoslijedom i u najkraćem mogućem roku.

Na kraju trke, nakon što se kontrolne karte pregledaju, pobjednicima u različitim kategorijama dodjeljuju se nagrade. Kako bi sport bio pogodniji da se koristi kao alat za socijalno uključivanje, trka se može organizirati na netakmičarski način, uvodeći različite modele saradnje, koji mogu uključivati mogućnost da se takmičari koji prvi pronađu na kontrolnoj tački puste da napuste neki nagoveštaji i tragovi za one koji zaostaju u trci. Drugi način je stvaranje timova, čiji je svaki član zadužen za pronalaženje jedne ili dvije kontrolne tačke, tako da na kraju tim ima onoliko kontrolnih kartica koliko je broj učesnika tima. Takmičari će se osjećati osnaženo, kao dio cjeline koja dijeli isto iskustvo i vrijednosti.



(Swiss-O-Week 2014: <https://www.youtube.com/watch?v=3PZub8zSFy8>)

Potrebno je vrijeme i resursi, ljudski i materijalni, da se organizuje takmičenje u orijentiringu i da se osigura da se ono bezbedno izvede. Nekoliko profesionalaca radi prije i tokom događaja: od direktora trke koji locira kontrolne tačke na mjestima za koja zna da nisu opasna i istovremeno zanimljiva sa istorijskog, prirodnog ili geografskog gledišta, do mjerača vremena; od takmičarskih sudija do medicinskog osoblja.

SAMOPROCJENA

Šta je orijentiring?

- Orijetiranje je sport navigacije, koristeći vrlo detaljnu kartu
- Orijetiranje je grupa sportova koji zahtijevaju navigacijske vještine pomoću karte i kompasa za navigaciju od tačke do tačke na raznolikom i obično nepoznatom terenu dok se krećete velikom brzinom
- Šetnja šumom sa kompasom
- Potraga za blagom

Koji je bio prvi format orijentiringa?

- Skijaški orijentiring
- Orijetiranje na stazi
- Orijetiranje na brdskim biciklima
- Orijetiranje nogama

Šta označava trougao?

- Drvo
- Crkva
- Polazna tačka
- Kontrolna tačka

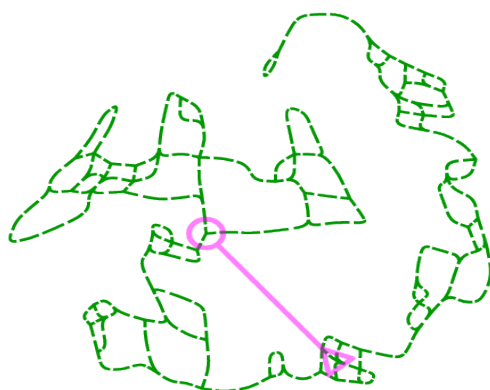
Šta žuta boja znači u kartografiji?

- od mora
- nizina
- od osobina koje je napravio čovjek
- o Dijelovi drveta

Koje su boje lampiona za orijentaciju?

- Narandžasto i bijelo
- Crno-bijelo
- Crveno-bijelo
- Zelena i narandžasta

Train your orienteering map memory <http://catchingfeatures.com/b/skiomapmemory.html>



Orijentacija u urbanom kontekstu i prirodnom okruženju

Kao što je već rečeno, trka u orijentingu se može odvijati kako u šumi, tako i u drugim prirodnim sredinama, kao i u urbanim sredinama. Prvi je originalni i najčešći format, koji kombinira fizičke i mentalne izazove. Pomaže u navigaciji udaljenim terenom s nekoliko, ako ih ima, osobina koje je napravio čovjek i uči kako promatrati prirodno okruženje i iz njih dobiti informacije o uputama i rutama. Takođe je korisno steći povjerenje u neelektronske uređaje: GPS i telefoni nisu uvijek pouzdani i potrebna im je internetska veza da bi radili. Međutim, prirodno okruženje može biti opasno. Životinje, gusta vegetacija i neravni tereni mogli bi staviti na ispit neobučene i neiskusne takmičare. Štoviše, u prirodnom okruženju teško je pronaći alternativni alat kompasu, koji ostaje glavni, a možda i jedini instrument za navigaciju po mjestima bez određenih orijentira. Iz tog razloga, osjećaj izgubljenosti mogao bi biti uobičajen i frustrirajući za one koji doživljavaju prvo iskustvo.

Primjer orijentiring utrke u prirodnom okruženju možete vidjeti u sljedećem videu:

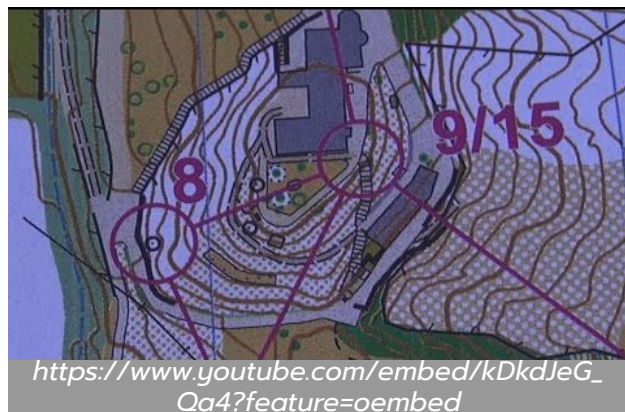
S druge strane, urbani orijentiring daje polaznicima priliku da razviju neke vještine koje mogu primijeniti u praksi svaki dan, dok se zabavljaju i stvaraju smislene odnose i kontakte s drugim ljudima, od saigrača do stranaca od kojih bi mogli tražiti informacije. Štaviše, uključivanje u takmičenje koje se održava u gradu može uspostaviti posebnu vezu između mladih polaznika i najrelevantnijih mesta tog grada. To je način upoznavanja onih lokaliteta koji su orijentiri za zajednicu koja živi u tom specifičnom području.

Konačno, organiziranje utrke u urbanom kontekstu znači dopustiti svima da se pridruže, uključujući i one sa ograničenom pokretljivošću, čija bi uključenost u prirodno okruženje bila niska ako se ne isključi.

Međutim, urbani konteksti imaju i svoje nedostatke. Budući da je područje zainteresirano za utrku obično prilično prošireno i postoji mnogo vanjskih inputa, vjerovatno je da su učesnici primorani da obrate pažnju na elemente osim onih koje zapravo traže. Uz to, organiziranje utrke u gradskim centrima može biti izazovno i nesumnjivo teže od planiranja orijentiring mitinga u šumi. Zapravo, potrebne su dozvole i ovlaštenja da bi se ograničio promet i osigurao perimetar trke.

Tipična orijentiring trka koja se održava u urbanom području možete vidjeti u sljedećem videu:

S obzirom na ove elemente, alternativa vođenja orijentiringa u urbanom kontekstu može bolje funkcionirati s nekim ciljevima kao što su mladi različitog porijekla, vještina i mobilnosti jer mogu sudjelovati u sigurnoj i stimulatívnoj utrci dok otkrivaju najzanimljivija mjesta na kojima grad mora ponuda.



SAMOPROCJENA

Koje su prednosti i rizici organizovanja orijentiring aktivnosti u gradu?

Koje su prednosti i rizici organizovanja orijentiring aktivnosti u prirodi?

Koje je najbolje mjesto za vježbanje orijentiringa s mladima u vašem lokalnom kontekstu?

Kako organizovati takmičenje u orijentingu

Svako takmičenje ima svoje specifične elemente, jer se i mjesta održavanja i grupe koje su uključene mijenjaju i zahtijevaju posebnu regulativu. Međutim, postoje neke aktivnosti koje predstavljaju zajedničku osnovu za svaku vrstu takmičenja. Ovdje je **okvir korak po korak** koji se može koristiti za planiranje **orijentiring događaja**.

1. Pronalaženje odgovarajućeg mjesta.

To mora biti mjesto relevantno sa naturalističkog, historijskog ili umjetničkog gledišta. U urbanim kontekstima, na primjer, preporučuju se povijesni centri, jer je to obično srce grada, zbog prisustva više crkava, džamija, spomenika, muzeja i poslovnih aktivnosti koje su relevantne bilo zato što su stoljetne radnje ili zato što predstavljaju primjer inkluzije i suradnje. Trebalo bi izvršiti istraživanje cijelog područja na kojem smo voljni locirati trku, kako bi se mogle uočiti sve osobenosti i kritični profili. U prirodnim kontekstima, na primjer, elementi koji se moraju uzeti u obzir u šumi su monumentalna stabla, drveće koje se značajno razlikuje od ostalih, raskrsnice, fontane, korita za vodu, visokonaponski dalekovodi, ruševine i kuće.

2. Razrada ruta

Putevi će se razlikovati ovisno o produžetku i težini prema različitim kategorijama učesnika (djeca, mladi odrasli, muškarci, žene) kojima je utrka namijenjena. Rute mogu imati kontrolne tačke blizu jedna drugoj, ali moraju imati jedinstveni identifikacioni znak.

3. Kreiranje mapa

Rute će biti transponovane u mapu, koja će odgovarajućom bojom označiti kontrolne tačke, privatna imanja i zabranjena ili opasna područja. Kada se značajne opasnosti ne mogu isključiti iz područja u kojem će se takmičenje održati, mora se imenovati sudija koji će nadgledati tu zonu kako bi se izbjegle nesreće. Kad god je trka duga, direktor takmičenja mora locirati mjesta na kojima će biti stacionirani prvi pružatelji pomoći (čije je prisustvo obavezno). Ako su rute kratke, kola hitne pomoći mogu biti u neposrednoj blizini starta ili cilja.

4. Postavljanje početne tačke

Polazna tačka mora biti postavljena na pristupačnom i širokom prostoru, tako da sudije takmičenja mogu lako upravljati učesnicima i njihovim startnim vremenom.

5. Identifikacija kontrolnih tačaka

Svaka kontrolna tačka mora biti identifikovana bušenom kutijom, koja može biti ručna i elektronska, sa različitim uzorkom, tako da će kartica sadržavati određeni znak u svakoj kutiji označenom brojem. Uzorci mogu biti najrazličitiji: od niza tačaka do linija ili drugih simbola.

6. Organizacija učesnika

Nakon raspisivanja poziva, oni koji žele učestvovati moraju biti identificirani i podijeljeni u kategorije ako trče solo ili u timovima ako se takmiče s drugima.

7. Početak trke

Na dan trke, neposredno prije starta, kontrolne karte se daju učesnicima koji po odobrenju sudija mogu započeti svoje takmičenje.

Na web stranici Međunarodne federacije orijentiringa možete pronaći još mnogo savjeta i prijedloga, kao i službenih šablona korisnih za organizaciju orijentiring događaja: <https://orienteering.sport/tbto/internal/event-organising/plan-and-organise-an-iof-event/>

Samoprocjena

Imate li svoju kontrolnu listu sređenu za početak vaše orijentiring trke? Testirajte svoje znanje!

Zadatak	Odgovorna osoba	Do	Završeno	Bilješke
Inspekcija gradilišta i kontrola prikladnosti prostora				
Dobijanja dozvole za korištenje prostora za javni događaj				
Identifikacija bezbjednosti i izrada plana procjene rizika				
Određivanje rute i odabir kontrolnih tačaka				
Crtanje orijentiring mape				
Priprema materijala za događaj				
Postavljanje kontrolnih zastavica i probna trka				



MODULE 2
IZGRADNJA
INKLUZIVNOG
OKRUŽENJA

MODUL 2

IZGRADNJA INKLUZIVNOG OKRUŽENJA

Drugi modul ilustruje potrebe i izazove sa kojima se mladi suočavaju u bavljenju sportom i pokazuje kako ih orijentiring može uspješno riješiti. Ovaj modul pruža sportskim trenerima i radnicima OCD-a inovativnu kombinaciju pristupa i metodologija za izgradnju inkluzivnog okruženja kako bi se osiguralo uključivanje ranjivih mladih ljudi u aktivnosti zasnovane na orijentacijskom sportu. Na kraju, predstavljen je niz savjeta i vježbi kako bi se osiguralo uključivanje učesnika u aktivnosti.

Mladi ljudi u opasnosti od socijalne isključenosti, potrebe i izazovi

Antologija ORIENT (IO1) rasvijetlila je činjenicu da članice EU imaju posla s politički nestabilnijim, složenijim i krhkim društvima. Izazovi socijalnog uključivanja postali su ozbiljniji i hitniji nego ikad zbog nedavne epidemije COVID-19, koja je negativno utjecala na one koji su već živjeli u nesigurnim uvjetima, što je rezultiralo da sve manje ljudi ima pristup ekonomskim i obrazovnim mogućnostima i samim tim se suočava sa veći rizik od siromaštva i materijalne uskraćenosti. Među populacijom, mladi su oni koji imaju veći rizik od socijalne isključenosti.

Što se tiče sporta, zemlje konzorcijuma ORIENT imaju neke od najnižih stopa u Evropi kada su u pitanju mladi građani koji se bave sportskim aktivnostima. Ovo se posebno odnosi na mlade ljude iz socijalno ugroženih sredina, koji se susreću sa brojnim poteškoćama u bavljenju sportom. Kako je istaknuto u intervjuima obavljenim u fazi istraživanja, glavni izazovi sa kojima se mladi ljudi susreću kada se bave sportom su prvenstveno društveno-ekonomski:



- **Ekonomске barijere:** mnogim mladim ljudima nedostaju finansijska sredstva za ulaganje u sportske aktivnosti.
- **Nedostatak vremena:** mladima je teško uskladiti sport sa poslom, učenjem ili roditeljskim obavezama.
- **Logističke poteškoće:** mladi koji žive na periferiji imaju manji pristup sportskim uslugama i objektima.
- **Nedostatak informacija:** mnogi mladi ljudi su se žalili na nedostatak informacija o postojećim ponudama.
- **Nedostatak inkluzivnih i pristupačnih programa:** mladi migranti su prijavili ograničenja i poteškoće u učešću u sportskim aktivnostima zbog jezičkih barijera ili birokratskih prepreka.

Analizirane dobre prakse ukazuju na potrebu da se pristupi socijalnom uključivanju mladih u sport i kroz orijentiring, konkretno kroz:

- Realizacija orijentiringa kroz treninge i događaje u grupama.
- Saradnja sa lokalnim institucijama i organizacijama zajednice, kao što su škole.
- Kombinacija orijentiringa sa drugim obrazovnim pristupima prilagođavanjem programa kako bi se osiguralo angažovanje mladih i rušile društvene barijere mladih ljudi različitih sredina.
- Prilagođavanje aktivnosti lokalnom kontekstu prema dostupnosti grada/pejzaža i cilja.

Projekt ORIENT će nastojati da riješi ove izazove stvaranjem prostora dijeljenja i zajedničkog rada za mnoge mlade ljude koji pripadaju različitim društvenim i kulturnim stvarnostima, izgrađujući nove mreže koje ih mogu učiniti otpornijima. Svi ovi elementi će doprinijeti podsticanju socijalne uključenosti stvaranjem inkluzivnog okruženja.

SAMOPROCJENA

Koji su izazovi za uključivanje mladih?

Kakav pristup smatrate najboljim za uključivanje tih mladih ljudi u sportske aktivnosti, a posebno u orijentiring?

Metodologije za uspostavljanje inkluzivnog okruženja

Inkluzivna okruženja (Savjet za dizajn, 2021.) su mjesta koja bolje funkcionišu za sve – bilo da je to škola, kancelarija, park, ulica, starački dom, autobuska ruta ili željeznička stanica. Inkluzivan pristup planiranju, dizajnu i upravljanju prilika je za korištenje kreativnosti i agilnog razmišljanja za stvaranje mjesta koja odražavaju raznolikost ljudi.

Inkluzivna okruženja su:

- Svi su dobrodošli.
- Odgovaraju potrebama ljudi.
- Intuitivna za upotrebu.
- Fleksibilna..
- Nude izbor kada jedno dizajnersko rješenje ne može zadovoljiti sve potrebe korisnika.
- Zgodne, tako da se mogu koristiti bez nepotrebnog napora ili posebnog odvajanja, te time maksimiziraju neovisnost..

Od ključne važnosti za uspjeh inkluzivnih okruženja su konsultacije sa korisničkim grupama, stavljajući ljude koji predstavljaju različitost godina, sposobnosti, spola i zajednice u srce procesa dizajna.

Da bi se postavili odgovarajući ambijenti, potrebno je imati jasnu strategiju i razvijene ciljeve, prateći viziju i misiju djelovanja. Možemo koristiti pristup orijentiran na viziju zasnovan na SMART filozofiji (Drucker, 1954). Da biste bili sigurni da su ciljevi jasni i dostižni, svaki od njih treba da bude:

- Specifično (jednostavno, razumno, značajno).
- Mjerljivo (smisljeno, motivirajuće).
- Ostvarljivo (dogovoreno, dostižno).
- Relevantno (razumno, realno i sa resursima, zasnovano na rezultatima).
- Vremenski ograničeni (vremenski, vremenski ograničeni, vremenski/troškovi ograničeni, pravovremeni, vremenski osjetljivi).

Uspostavljanje inkluzivnog okruženja za proces nastave i učenja zahtijeva holistički pristup, razumijevanje i praćenje cjelokupnih specifičnih potreba korisnika. Važno je stvoriti inkluzivno okruženje sa povratnim informacijama i jasnom refleksijom kao instrumentom za razvoj odgovarajućeg inkluzivnog procesa učenja. Učenje kroz rad u mnogim specifičnim slučajevima je tekući odraz učesnika, a korisnici će pomoći u implementaciji iskustava učenja.

U tom smislu, Gibbs je kreirao svoj „strukturirani debriefing“ kako bi podržao iskustveno učenje. Dizajniran je kao kontinuirani ciklus poboljšanja za ponovljeno iskustvo, ali se može koristiti i za razmišljanje o samostalnom iskustvu. Jedna od ključnih stvari kod Gibbsa je priznanje važnosti osjećaja u refleksiji. On također odvaja evaluaciju – šta je prošlo dobro, a šta nije. Ovih 6 dodatnih faza čine ga korisnim modelom za neke kurseve praktičara, ali neki smatraju da su propisani..

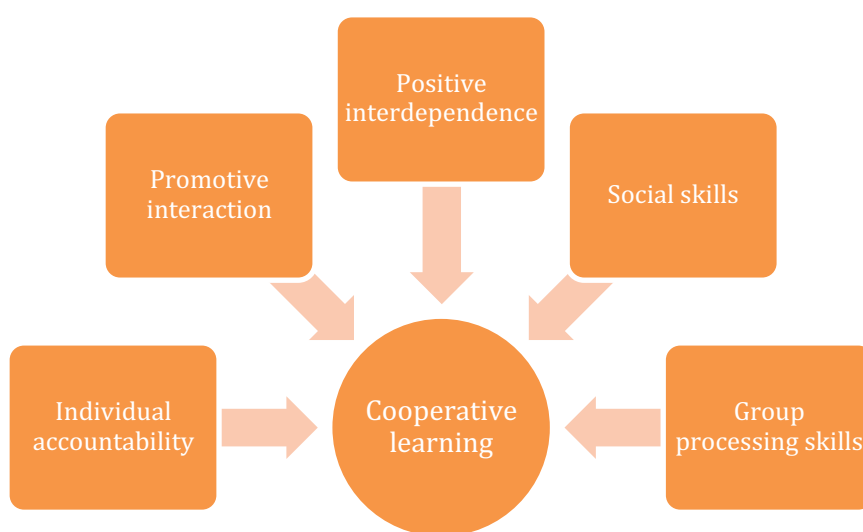


Gibbs reflective cycle (Gibbs,1998)

U našem kontekstu, dobar metod za stvaranje inkluzivnog okruženja je takozvano kolaborativno učenje (Centar za inovacije u podučavanju, Cornell University, 2021) koje se može odvijati među vršnjacima ili u većim grupama. Vršnjačko učenje ili vršnjačko učenje je vrsta kolaborativnog učenja koja uključuje učenike koji rade u parovima ili malim grupama kako bi razgovarali o konceptima ili pronašli rješenja za probleme. Slično ideji da su dvije ili tri glave bolje od jedne, istraživači u obrazovanju su otkrili da učenici kroz vršnjačke instrukcije uče jedni druge rješavajući nesporazume i razjašnjavajući zablude.

Prednosti kolaborativnog učenja uključuju:

- Razvoj višeg nivoa razmišljanja, usmene komunikacije, samoupravljanja i vještina vođenja.
- Promoviranje interakcije studenata i fakulteta.
- Povećanje zadržavanja učenika, samopoštovanja i odgovornosti.
- Izlaganje i povećanje razumijevanja različitih perspektiva.
- Priprema za društvene situacije i situacije u stvarnom životu.



Essential elements of cooperative learning (Yaduvanshi & Sunita Singh, 2015)

Štaviše, uspostavljanje i održavanje dobrog inkluzivnog okruženja i implementacija kolaborativnog učenja zavisi od dobrih komunikacijskih vještina zasnovanih na nekoliko glavnih principa:

- Razmislite prije nego što progovorite ili djelujete.
- Budite otvorenog uma.
- Diskutujte radije nego raspravljajte.
- Njeguajte umirujući glas.
- Nikada nemojte propustiti priliku da pohvalite ili kažete lijepu riječ.
- Nadmašite očekivanja.
- Poštujte osjećaje drugih.

Na kraju, poštovanje osjećaja drugih jedan je od principa komunikacije koji se posebno odnosi na međukulturalnu komunikaciju, komunikaciju između ljudi koji imaju razlike u bilo čemu od sljedećeg (stilovi rada, godine, nacionalnost, etnička pripadnost, rasa, spol, spol). orijentacija, itd). Međukulturalna komunikacija se također može odnositi na pokušaje razmjene, pregovaranja i posredovanja kulturnih razlika putem jezika, gestova i govora tijela. To je način na koji ljudi koji pripadaju različitim kulturama međusobno komuniciraju. U inkluzivnim okruženjima veoma je važno imati specifične vještine u međukulturalnoj komunikaciji.

Sve u svemu, kako bi se pozabavili problemima koji se mogu pojaviti u radu sa mladim ljudima koji su u riziku od socijalne isključenosti, treneri bi trebali razviti aktivnosti koje zadovoljavaju potrebe učesnika i uključiti ih u fazi osmišljavanja. Orijentiranje je odličan alat za ovo jer zahtijeva participativni pristup i maksimalnu uključenost svih partnera, koji dijele ideje i slažu sve zagonetke u zajedničkom okruženju.

SAMOPROCJENA

Inkluzivno okruženje je (možete odabrati više od jednog):

- Jako
- Fleksibilno
- Nije fleksibilano
- Toplo
- Hladno

Refleksija učenja je instrument za:

- Mržnju
- Razvoj
- Kontrolu
- Misiju
- Procjenu

Participativni pristup je:

- Inkluzivan
- Ekskluzivan
- Ima previše uključenih
- Šteta ideji
- Bez fokusa

Na kojim principima se zasnivaju komunikacijske vještine?

Za šta je važna međukulturna komunikacija?

Uspostavljanje inkluzivnog okruženja i promovisanje teambuilding-a

Ispod je lista neformalnih aktivnosti, zasnovanih na gore navedenim metodologijama, za podsticanje međusobnog razumijevanja među mladim ljudima različitog društvenog i kulturnog porijekla koje se mogu koristiti za uspostavljanje inkluzivnog okruženja i promoviranje teambuildinga:

Naziv aktivnosti: Hvatanje zmijskog repa

Naziv aktivnosti: Hvatanje zmijskog repa

Ciljevi: Promovisati motoričke vještine, psihološki i socijalni razvoj, te povećati sposobnost koncentracije.

Korištene metodologije: Saradnja i vršnjačko učenje.

Materijali/prostor: Grupa ljudi (minimalno 10) treba biti uključena u ovu aktivnost. Preporučeni prostor je na otvorenom jer aktivnost zahtijeva otvoreni prostor za kretanje, međutim može se vježbati i u zatvorenom prostoru u teretani ili sličnom prostranom okruženju.

Trajanje: Za ovu aktivnost nema vremenskih ograničenja, može trajati od 1 do 5 minuta, ili duže

Instrukcije:

Učesnici treba da se postroje jedan iza drugog i da drže jedan drugog za ramena. Zadnji učesnik treba u ruci da drži šal ili komad tkanine (on/ona je rep).

Aktivnost počinje kada prvi učesnik koji predstavlja glavu zmije počne da hvata zmijin rep.

Svi učesnici između glave i repa prate vođstvo glave.

Aktivnost se završava kada glava uhvati rep.

Naziv aktivnosti: Orijentacija sa povezom preko očiju

Ciljevi: Razviti povjerenje, vještine neverbalne komunikacije i aktivno slušanje.

Korištene metodologije: Iskustveno učenje i pozitivna komunikacija. Učenje kroz rad i razmišljanje o iskustvu.

Materijali/prostor: povezi za oči, vanjski ili zatvoreni prostor, iako se za bolje iskustvo preporučuje vanjski prostor. Predložena veličina grupe za aktivnost je 10 ili više učesnika. Broj učesnika treba da bude paran.

Trajanje: Ne postoji eksplicitno trajanje, ali da biste se uključili i doživjeli aktivnost u potpunosti, preporučeno vrijeme je do 20 minuta.

Instrukcije:

- Da biste imali prijatno iskustvo, pre nego što počne izazov sa povezom na očima, učesnike treba pitati da li im je neprijatno da nose povez za oči. Svi bi trebali biti opušteni i znati da je fokus aktivnosti povjerenje, sluh, navigacija i doživljavanje okoline na drugačiji način.
- Ako aktivnost ima 10 učesnika, 5 učesnika treba da imaju povez preko očiju. Nakon što se povezi za oči stave, aktivnost počinje.
- 5 učesnika koji nemaju poveze na očima svaki je izabrao po jednu osobu sa povezom na očima.
- Aktivnost zahtijeva tišinu – nema verbalne komunikacije između slijepih i onih bez poveza.
- Učesnici bez poveza na očima uzimaju osobe sa povezom za ruku i kreću okolo u različitim pravcima.
- Ako na putu ima stepenica, osoba bez poveza pomoći će osobama sa povezom na očima tako što će uzeti njihovu nogu i pobrinuti se da osoba sa povezom na očima osjeti stepenicu.
- Oči bez poveza su oči oba učesnika u ovoj aktivnosti. U svakom trenutku, osoba bez poveza može stati i lagano okretati učesnika sa povezom nekoliko puta, a zatim nastaviti hodati.
- Pred kraj aktivnosti zabavno je staviti sve učesnike sa povezom preko očiju na relativno malu udaljenost jedan od drugog, staviti ruke i noge na kreativan način (ruke na glavi, jedna noga ispred druge, obe ruke ravno ispred tijela itd.), ostavljajući ih same, dok nevezani gledaju u tišini.

Naziv aktivnosti: Reci pokazivanjem

Ciljevi: Naučiti kako regulirati tok razgovora bez korištenja riječi, prenijeti emocije ili osjećaje kao odgovor na određenu situaciju.

Korištene metodologije: Međukulturna komunikacija.

Materijali/prostor: Do 20 učesnika u zatvorenom prostoru.

Trajanje: Do 2 minute

Instrukcije:

Dodir, kontakt očima i izrazi lica su tri od mnogih vrsta međukulturalne komunikacije.

Za ovu aktivnost potrebno je šest ili više učesnika, ali što je veći broj učesnika, to su rezultati aktivnosti zanimljiviji.

Učesnici treba da se poređaju jedan iza drugog sa razmakom od pola metra između svakog.

Poslednji učesnik u nizu započinje aktivnost tako što tapka učesnika ispred sebe po ramenu, a taj učesnik se okreće prema onome koji ga je dodirnuo.

Poslednji učesnik treba da napravi tihi gest/pantomimu – na primjer da pokrene auto i vozi, pliva, kuca na vrata i pusti mačku da uđe, itd.

Mimike treba prenositi sa jednog učesnika na sledećeg niz liniju na isti način sve dok se ne dođe do poslednjeg (prvog u redu) učesnika.

Svi učesnici gledaju šta radi prvi učesnik i najčešće se ono što je saopštio poslednji učesnik ispostavi da je nešto potpuno drugačije od onoga što radi prvi učesnik.

Naziv aktivnosti: Stvaranje refleksivnog okruženja

Ciljevi: Naučiti o refleksiji i refleksivnim praksama, naučiti društvenu zrelost, naučiti zauzeti različite perspektive i biti samoaktualiziran.

Korištene metodologije: Refleksija ugrađena u učenje

Materijali/prostor: Ovo je nefizička aktivnost u zatvorenom prostoru koja zahtijeva komunikaciju između učesnika. Za bolje iskustvo treba biti uključeno najmanje pet učesnika.

Trajanje: Do 30 minuta.

Instrukcije:

Refleksija je vitalna u svakom okruženju. Način na koji razmišljamo o stvarima je proces koji se uči. Ova aktivnost zahtijeva okupljanje grupe učesnika, dok se jedan učesnik obraća temi koja je bliska svima ostalima (na primjer, porast siromaštva u Americi).

Svaki učesnik tada počinje dijeljenjem vlastitog gledišta, uvjerenja i argumenata za ono što misli o toj temi. Ostali učesnici rade isto, jedan po jedan.

Ova aktivnost stimuliše refleksivno razmišljanje jer učesnici tokom diskusije imaju vremena da preispitaju svoje razmišljanje, istraže različite tačke gledišta i shvate šta su naučili.

Naziv djelatnosti: Šumsko kupanje

Ciljevi: Poboljšati mentalno i fizičko blagostanje, poboljšati osjećaj sreće i ojačati imuni sistem.

Korištene metodologije: Oslobođanje od stresa

Materijali/prostor: Jedan učesnik (pojedinačna aktivnost) ili više učesnika, šuma ili veliki gradski park sa gustim drvećem.

Trajanje: jedan sat i više.

Instrukcije:

Ova japanska praksa dokazano ima pozitivne efekte na imunološki sistem, kao i na mentalno blagostanje koje je praćeno fizičkim blagostanjem. Provođenje vremena u šumi smanjuje stres, anksioznost, depresiju i ljutnju.

Aktivnost zahtijeva tihu šetnju kroz šumu, koristeći potencijal svih čula.

Duboko disanje tokom šetnje i održavanje fokusa na drveću koje ga okružuje, kao i na mirise i zvukove. Uranjanje u prirodu uskoro će stvoriti osjećaj smirenosti.

Naziv aktivnosti: Verbalna ruta

Ciljevi: Uvježbati čitanje i crtanje mapa

Korištene metodologije: Kooperativno učenje

Materijali/prostor: karte sa kursevima i prazne karte

Trajanje: Do 20 minuta

Instrukcije:

Jedan učesnik ima mapu sa rutom i mora je opisati ostatku grupe u smislu karakteristika, orijentacije, udaljenosti itd, kao da je orijentirist koji mora da se kreće po stazi. Ostatak grupe mora slijediti upute i nacrtati ih na listu, replicirajući originalnu kartu.

Naziv aktivnosti: Micromapping

Ciljevi: Razumjeti pravilnu upotrebu mjerila karte

Korištene metodologije: Kolaborativno i kooperativno učenje

Materijali/prostor: listovi, različiti predmeti koje treba postaviti okolo, olovke i olovke

Trajanje: Do 30 minuta

Instrukcije:

U ovoj aktivnosti trener postavlja različite objekte na tlo i učesnici, organizovani u parovima, će morati da nacrtaju mapu na listu koristeći ispravnu skalu.

Moraju koristiti metodu koraka za brojanje udaljenosti i svaki objekt mora biti predstavljen odgovarajućim simbolom orijentiring karte.

Timski rad: šta treba i šta ne treba raditi kao facilitator

Facilitiranje timova mladih ljudi može biti izazov! Ispod nekoliko stvari koje treba i ne treba raditi:

DOs	DONT's
<ul style="list-style-type: none">-Promote inclusivity-Be fair-Celebrate the difference-Create a safe environment-Communicate in a way that everyone understands you-Watch yourself for unconscious cultural bias-Set ground rules-Stay informed regarding international affairs	<ul style="list-style-type: none">-Avoid not valuing differences-Avoid stereotyping-Avoid failing to coach-Avoid communication problems linked to language-Avoid accepting bad behaviours-Avoid excluding persons

DOs

➤ Promovisanje inkluzivnosti

To znači korištenje inkluzivnog jezika. Veoma je važno imati ozbiljan nivo svijesti u komunikaciji sa članovima tima. Loša je ideja, na primjer da pozdravite učesnike događaja sa pozdravom „Zdravo momci“, ako učestvuju i žene. Ipak, ne morate paziti na svaku riječ koju odaberete (Six Degrees Executive, 2021.). To znači i uključivanje različitih članova na rukovodeće pozicije. Osoba druge nacionalnosti može raditi kao trener. Na ovaj način će se ljudi drugih nacionalnosti osjećati predstavljeno, prihvaćeno i ugodnije da učestvuju i uspiju u takvom događaju.

➤ Budite poštteni

To je očigledno za svakog sportskog trenera i svaku osobu koja radi u sportskom sektoru. Poštteni ste bez obzira kakvi su drugi ljudi. Ne smijete biti ni teži ni lakši učesnicima koji imaju različito kulturno porijeklo. Oba ponašanja mogu imati negativne rezultate, kao što je stvaranje osjećaja nezadovoljstva kod svih sudionika i uskraćivanje mogućnosti razvoja kroz konstruktivnu povratnu informaciju. Svi članovi treba da imaju jednake mogućnosti za razvoj, usavršavanje i uživanje!

➤ Slavite raznolikost

Sve vrste razlika treba srdačno dočekati. Ljudi ne moraju biti isti. Svaki od njih je drugačiji i svaki mora dati nešto novo timu. Trebali biste prepoznati ove razlike i ne samo ih prihvatiti već ih slaviti naglašavajući jedinstvene talente, vještine i znanje koje svaki od njih može ponuditi.

➤ **Stvorite sigurno okruženje**

Morate stvoriti sigurno okruženje u kojem se svaka osoba, bez obzira na porijeklo, osjeća dobrodošlo i sigurno da se izrazi. Nekim učesnicima, na primjer, možda će trebati više pojašnjenja i vi morate biti u mogućnosti da im date ta pojašnjenja bez da se osjećaju neugodno (Mathews, 2020). Također morate osigurati da se ne dešavaju incidenti uznemiravanja ili maltretiranja i držati oči otvorene za bilo kakve znakove takvog ponašanja. Ako se tako nešto dogodi, morate odmah poduzeti akciju.

➤ **Komunicirajte na način da vas svi razumiju**

Kada organizujete događaj na kojem će učestvovati ljudi iz različitih sredina, imajte na umu da je vrlo moguće da vas neki od učesnika ne razumiju. Da biste to postigli, morate uzeti u obzir različite nivoe kompetencija koje imaju članovi vašeg tima, ali i različite načine na koje se nejezički elementi razgovora koriste i tumače, kao što je čekanje da nadređeni govori prvo.

➤ **Pazite na nesvjesnu kulturnu pristrasnost**

Iako je to prilično teško, također je vrlo važno obraditi svoju kulturnu predrasudu prije koordinacije događaja na kojem sudionici dolaze iz različitih kulturnih sredina. Možete pitati svoju porodicu i prijatelje koju kulturnu pristrasnost su primijetili da imate. Kada ste pozvani da donosite odluke o međukulturalnom menadžmentu, razmislite dvaput kriju li vaše odluke bilo kakvu nesvjesnu kulturnu pristrasnost.

➤ **Postavite osnovna pravila**

Kada tim karakteriše različitost, teško je pronaći zajednički jezik. Stoga je vrlo dobar početak postaviti neke norme i pravila i definirati šta je prihvatljivo, a šta nije. Ovo pomjera fokus s razlika koje ih dijele na norme koje ih ujedinjuju (Future Learn, 2021).

➤ **Budite informisani o međunarodnim poslovima**

Iako to nije uvijek moguće, pokušajte ostati informirani o političkim, društvenim i kulturnim pitanjima koja se pokreću u zemljama vaše ciljne grupe (Polovica, 2019.).

SAMOPROCJENA

Pretpostavimo da član tima počne da se šali na račun stereotipa o etničkim ili seksualnim manjinama. Hoćete li intervenisati? Ako da, šta biste uradili?

Ako član tima nerado izražava svoje mišljenje, šta biste učinili da ohrabrite tu osobu da više govori?

DONT's

➤ **Izbjegavajte nevrednovanje razlika**

Kada radite s timom, trebali biste cijeniti različitost i vidjeti razlike kao prednost, a ne kao poteškoću. Da, različitošću je možda teško upravljati, ali ona također nudi mnogo različitih perspektiva i mišljenja na stolu. Individualnost svakog različitog člana može promovirati tim, ako se svi ljudi poboljšaju da dijele svoje ideje i mišljenja (EHS Today, 2004).

➤ Izbjegavajte isključivanje osoba

Svi članovi moraju se osjećati uključenima, dijelom tima. Trebali biste učiniti da se osjećaju ugodno i prihvaćeno, da slobodno podijele svoje stavove. Trebali biste biti otvoreni da saslušate različite ideje i perspektive. Dobra ideja je da pojedinačno zamolite osobe da izraze svoje gledište i svoja osjećanja (Mathews, 2020).

➤ Izbjegavajte stereotipe

Ovo je veoma teško izbjeći. Svi ljudi imaju internalizirane poglede i razmišljanja o ljudima iz različitih kulturnih sredina. Možda su ih čuli kad su bili djeca, a nisu ih izazivali u odrasloj dobi. Mnogo puta čak i ne shvatate da ih imate. To ne znači da ste rasista ili seksista ili homofob. Morate dvaput razmisliti prije nego što izrazite takvo mišljenje, jer ono nije samo krivo za predrasude, već i zanemaruje posebnost svake osobe.

➤ Izbjegavajte prihvatanje lošeg ponašanja

Veoma važan savjet kada radite s timom je: ponašajte se onako kako želite da vidite od drugih. Ako na primjer poštujete tuđa mišljenja, oni će vas više čuti. Ako vjerujete svom timu, oni će vjerovati vama i trudit će se da toga budu dostojni. Ali također morate pokazati da ne tolerišete ponašanja koja ne zadovoljavaju vaše standarde. Ako je neko neprikladan, trebali biste odmah reagovati i odgovoriti odlučno, pokazujući da takva ponašanja nisu prihvaćena na vašem satu.

➤ Izbjegavajte neuspjeh u treniranju

Kada vodite tim, morate biti u stanju da ih efikasno trenirate. Da biste to postigli, morate jasno naznačiti šta očekujete od njih. Ponekad će biti potrebno trenirati ih na individualnom nivou, kako bi se osiguralo da svi članovi postignu visok nivo učinka. Odlična ideja je poboljšati ih da pomažu jedni drugima i podučavaju jedni druge, podstičući klimu međusobne podrške. Također morate razriješiti sukobe koji će se sigurno pojaviti unutar raznolikog tima. Ovi sukobi obično nastaju zbog različitih potreba, vrijednosti i članova carinskog tima (Porteus, 2021). Vrlo čest uzrok sukoba je i pogrešna komunikacija (Culture Amp, 2021).

➤ Izbjegavajte probleme u komunikaciji povezane s jezikom

Svaki jezik je drugačiji i svaka osoba ima različit nivo znanja jezika vaše zemlje. Morate biti fleksibilniji i imati na umu sljedeće:

- Izbjegavajte žargon.
- Minimizirajte neverbalnu komunikaciju.
- Spriječite upotrebu idioma ili sleng riječi.
- Stvorite zajednički jezik, gdje je prihvatljivo tražiti od nekoga da se ponovi.
- Imajte na umu da se različite kulture i različiti jezici pridržavaju različitih pravila i etiketa u vezi sa poslovnom komunikacijom, kao što su otvorena pitanja ili izjave, čekanje da nadređeni prvi progovori ili sklonost da budete sažetiji i direktniji.

SAMOPROCJENA

Pretpostavimo da organizujete sportski događaj, a žena, koja često dolazi na vaše događaje i vrlo je ljubazna i sretna, je trenutno mrzovoljna i nabrijana. Šta mislite? Kako tumačite ovu promjenu? Kako bi drugi ljudi koje poznajete protumačili ovo ponašanje?

Pretpostavimo da imate tim koji trenirate i dva člana počnu da se svađaju, ali ne možete razumjeti zašto. Kako reagujete?

Debriefing: dijeljenje misli nakon aktivnosti

Vrijednost vježbe izgradnje tima otkriva se tokom diskusije koja se odvija nakon toga. Tokom procesa debriefinga, učesnici dijele mišljenja, raspravljaju o idejama, kreiraju akcijske planove i započinju proces ličnog rasta. Iako je debriefing uobičajena praksa teambuildinga, debriefing je odličan način da naučite vrijedne lekcije o sportskom duhu, dijeljenju, suosjećanju i mnogim drugim trenucima koji se mogu naučiti (Resource Ultimate camp, 2021).

Naziv aktivnosti	Ruže i Trnje
Ciljevi	Podsticati otvorenu diskusiju nakon sjednice.
Materijali / Prostor	Otvoren i siguran prostor za učesnike aktivnosti (sala za seminare, poligon, sportska dvorana itd.)
Trajanje	20-30 minuta
Instrukcije	Recite učesnicima da treba da smisle ruže i trnje za dan ili aktivnost koju su upravo završili. Trn je dio dana ili aktivnosti u kojoj nisu uživali, nešto što nisu odobravali ili iskustvo koje im se nije posebno svidjelo. Ruža je pozitivno iskustvo, kao što je nešto što im se svidjelo u tom danu, specifičan čin timskog rada koji su primijetili, kompliment za nekog drugog ili drugi pozitivni komentari. Dobra je ideja započeti razgovor s Thorns, a završiti s ružama kako bi svaki učesnik mogao završiti na pozitivnoj noti.
Adaptacija (ako postoji)	Također možete promijeniti dvije kategorije. Evo nekoliko primjera: <ul style="list-style-type: none">• Limun i jabuka;• klasovi i cvijeće;• Ugalj i dijamanti.

Naziv aktivnosti	Provocirajuće karte
Ciljevi	Podsticati otvorenu diskusiju nakon sesije koja podstiče na razmišljanje serije kartica koje će podstaći angažman među učesnicima
Materijali / Prostor	Otvoren i siguran prostor za učesnike aktivnosti (sala za seminare, poligon, sportska dvorana itd.)
Trajanje	20-30 minuta
Instrukcije	<p>Položite set Pixie's Cards sa slikom okrenutom prema gore na stol.</p> <p>Pozovite svoju grupu da pregleda sve slike.</p> <p>Postavite pitanje/izjavu svojoj grupi da razmislite o:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kako se osjećate? • Koja je vrijednost koja vodi vaš život? • Da li vam se dopada sesija? <p>Zamolite jednu po jednu osobu da odabere sliku i podijeli priču o tome kako ona predstavlja njihov odgovor na vaše pitanje/izjavu.</p> <p>Nastavite dijeliti.</p>
Adaptacija (ako postoji)	<p>Također možete koristiti različite vrste ilustrovanih kartica kao:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Društvena igra Sleeping Queens; • Tarot karte; • Matching Cards.

Naziv aktivnosti	Emoji Kartice
Ciljevi	Kako bi podstakli otvorenu diskusiju nakon sesije mislili smo Emoji kartice. Jedna od najmoćnijih prednosti ovih karata, kada se koriste u razgovoru, jeste da je fokus na kartama, a ne nužno na ljudima. Za neke ljude to čini dijeljenje mnogo ugodnijim.
Materijali / Prostor	Otvoren i siguran prostor za učesnike aktivnosti (sala za seminare, poligon, sportska dvorana, itd.
Trajanje	20-30 minuta
Instrukcije	<p>Položite sve karte nasumično na sto ili tlo.</p> <p>Okupite svoju grupu oko kartica, dajte im nekoliko trenutaka da se upoznaju s njima.</p> <p>U parovima, zamolite svaku osobu da odabere jednu ili dvije karte koje odražavaju osjećaj koji su doživjeli tokom aktivnosti.</p> <p>Ohrabrite ljude da podijele zašto su odabrali kartu i zašto im je bila toliko značajna.</p> <p>Ostavite dvije minute za dijeljenje.</p> <p>Ako vrijeme dopušta, ponovo okupite svoju grupu i pozovite volontere da podijele sve što su naučili i za koje vjeruju da je značajno.</p>
Adaptacija (ako postoji)	Pazite – ove karte se jasno fokusiraju na emocije i osjećaje, stoga ova tema ljude može učiniti prilično ranjivima. U tu svrhu, razmislite o svom nizu i okruženju koje ste stvorili kako biste gajili sigurno mjesto za dijeljenje. Kada ste u nedoumici, uvijek pozovite dijeljenje u parove ili grupe od tri ili četiri osobe.

Naziv aktivnosti	Uhvatite Osjećaj
Ciljevi	Podsticati otvorenu diskusiju nakon sesije mislili su na smiješne i otvorene aktivnosti.
Materijali / Prostor	Otvoren i siguran prostor za učesnike aktivnosti (sala za seminare, poligon, sportska dvorana, itd.)
Trajanje	20-30 minuta
Instrukcije	<p>Neka učesnici sjednu u krug i recite im da skinu nešto što im pripada (odjeću, obuću, opremu itd.). Neka bace svoje stvari na gomilu u sredini.</p> <p>Recite im na tri, da uđu u sredinu i zgrabe nešto što im ne pripada.</p> <p>Svaki učesnik sada ima nešto od nekog drugog u grupi. Sada idite u krug i svaki učesnik mora reći nešto lijepo o vlasniku zgrabljenih stvari.</p> <p>Ili koristite neki drugi upit, kao što je:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kako je ova osoba podržala grupu? • Kako je ova osoba pokazala liderstvo?
Adaptacija (ako postoji)	Možete prilagoditi pitanje u vezi sa mudracom/veličinom grupe.

Naziv aktivnosti	Palac gore, dolje, srednji
Ciljevi	Podsticanje učešća u delu sesije sa debriefingom – omogućava učesnicima da vide kako se mišljenja o određenom iskustvu u velikoj meri razlikuju u grupi i pruža fasilitatoru priliku da fokusira grupnu diskusiju na određenu temu.
Materijali / Prostor	Otvoren i siguran prostor za učesnike aktivnosti (sala za seminare, poligon, sportska dvorana, itd.
Trajanje	20-30 minuta
	Neka grupa stane u krug, okrenuta jedno prema drugom.
	Uputite ih da jednu ruku stave iza leđa.
	Kada izbroje do tri, rukom će napraviti znak "Palac gore", "Palac dole" ili "Palac u sredini".
	Uzmimo za primjer "Kako je grupa radila zajedno kao cjelina."
	Palac gore znači da je grupa funkcionisala savršeno: planirala je vreme, slušala svačije ideje, niko se nije svađao, svi su učestvovali na pozitivan način, itd.
	Palac dole znači da grupa uopšte nije dobro funkcionisala kao tim: bilo je mnogo svađa, nije bilo planiranja, neprikladne komunikacije itd.
	Palac u sredini znači da je grupa dobro prošla, ali ima prostora za napredak.
	Nakon što objasnite skalu za palčeve, brojite do tri i neka svi prikažu svoje palčeve i drže ih ispred tijela.
	Zamolite grupu da obiđe krug i prodiskutuje o jednom konkretnom primjeru zašto su odabrali način na koji su to učinili.
Adaptacija (ako postoji)	Možete prilagoditi pitanje u vezi sa mudracom/veličinom grupe.



SANTO

ERASMO

**MODUL 3:
MAPIRANJE ZA
INKLUZIJU,
OD LOKACIJE
DO AKCIJE**

MODUL 3:

MAPIRANJE ZA INKLUZIJU, OD LOKACIJE DO AKCIJE

Treći modul daje sva uputstva za organizaciju i realizaciju participativnih radionica mapiranja za zajedničko osmišljavanje tematskih orijentirajućih ruta sa mladima. U prvom dijelu objašnjava se potencijal participativnog mapiranja u omogućavanju mladima da izgrade kolektivne i svjesnije interpretacije svog grada. U drugom dijelu, budući treneri će proći kroz sve korake potrebne za organiziranje i provedbu radionica mapiranja: od stvaranja inkluzivnog okruženja u kojem učesnici mogu otvoreno razgovarati o tome šta da stave na kartu do terenskog rada i dizajna i crtanja karte.

Do kraja modula, sportski treneri i radnici OCD moći će razumjeti ključne principe i prednosti participativnog mapiranja, naučit će nove alate i tehnike za mapiranje i moći će podržati ranjive mlade ljude u procesu pravljenja mapa.

Ishodi učenja do kojih će doći mladi ljudi

Kretanje u njihovim gradovima bez korištenja tehnologije pomoći će mladima da otkriju nepoznate uglove i sagledaju poznata mjesta iz drugačije perspektive. Zahvaljujući participativnim radionicama mapiranja, mladi će naučiti da primjećuju ono što ih okružuje, da prepoznaju karakteristike, prednosti i mane mjesta u kojem žive i na kraju rade na pronalaženju mogućih rješenja za prevazilaženje problema. Radeći to, steći će jači osjećaj vlasništva nad mjestom u kojem žive i doprinijeti njegovom poboljšanju.

Kako će mladi ljudi biti aktivno uključeni u sve faze procesa mapiranja, hoće

- Izgradite nove odnose i mreže sa svojim vršnjacima i drugim članovima zajednice.
- Razvijte širok spektar vještina unutar grupe, kao što su timski rad, komunikacija, vještine slušanja, donošenje odluka, vođenje i rješavanje problema.
- Otkrijte prirodne karakteristike i kulturno-istorijski kontekst mjesta u kojem žive.
- Istražite društvene potrebe i mogućnosti unutar svoje zajednice i razmislite o mogućim rješenjima koja je mogu učiniti boljim mjestom za život.
- Naučite tehnike izrade karata i razvijte osnovne kartografske vještine kako biste kreirali vlastite orijentacijske karte.

Mapiranje za učenje: razumijevanje veze između mjesta i ljudi

Mape su nezamjenjivi alati koji nam pomažu da se krećemo našim svijetom. Za razliku od topografskih karata, koje se fokusiraju samo na fizičke aspekte, participativne karte, predstavljajući dobra baštine, pomažu u definiranju naše povijesti, kulture, a time i našeg identiteta.

*“Cultural heritage is broadly interpreted as a system of values in continuous transformation and extended to a region which is recognised as a cultural landscape and carries values inextricably linked to the population’s perception”
(Casonato, Greppi & Vedoà, 2020)*



Mapa koju je izradio Eko-muzej Orobie je dobar primjer mape zajednice: prikazuje prirodne, kulturne i društvene aspekte teritorije.

Mape često predstavljaju kulturno naslijeđe zajednice, koje može uključivati materijalne elemente kao što su spomenici, ulice, mjesta okupljanja, kao i karakteristike nematerijalne baštine, kao što su tradicije, različiti oblici umjetnosti, prakse, sve što je značajan odraz i izraz zajednice koji žive ili su živjeli na toj teritoriji. Nematerijalno naslijeđe se ne može fizički locirati ili percipirati, ali je važan izraz ljudske kreativnosti. Štoviše, međusobno je povezan s materijalnim naslijeđem i zajedno čine kulturno dobro zajednice. Da li je, međutim, neizbježno da se opipljiva i nematerijalna svojstva međusobno miješaju.

Participativno mapiranje je proces mapiranja dobara zajednice i „stvaranja opipljivog prikaza ljudi, mjesta i iskustava koji čine zajednicu, putem samih članova zajednice koji ih identificiraju na mapi“ (Burns, Paul & Paz; 2012). Zahvaljujući participativnom mapiranju, članovi zajednice dobijaju ulogu „da identifikuju ona materijalna i nematerijalna kulturna dobra koja su odraz i izraz njihovih vrednosti, verovanja, znanja i tradicije koje se neprestano razvijaju“ (Vijeće Evrope, 2021). To je proces koji omogućava učesnicima da rade zajedno kako bi zajedno kreirali vizualni prikaz imovine svoje zajednice na mapi.

Poseban aspekt koji razlikuje participativnu kartu od obične kartografske karte je da prva čini vidljivim veze između mjesta i ljudi. Participatorna mapa, zapravo, ima moć da prikaže ne samo fizička mjesta, već i interpretacije ovih mjesta ljudi. Ova vrsta mape pruža jedinstven vizualni prikaz onoga što zajednica doživljava kao svoje mjesto: mjesta koja su istaknuta na mapi su ona koja su važna za ljude koji su je napravili. Lokacija se može umetnuti u mapu jer je, na primjer, mjesto susreta, ono koje vraća neka sjećanja ili ono koje je značajno sa kulturnog ili historijskog gledišta. Participativne mape pomažu da se izgradi sveobuhvatnija slika cijele zajednice i omogućavaju ljudima da se vizualiziraju/situiraju u njoj. Razmišljanje o tome gdje žive daje ljudima snažan osjećaj ko su, koje su vrijednosti u koje vjeruju, kakvo je njihovo porijeklo i kakva iskustva dijele kao zajednica.

Putem participativnog mapiranja, mladi ljudi mogu izraziti kako se osjećaju prema svojoj zajednici i koja mjesta se osjećaju značajnim za njih, postajući svjesni društvenog, kulturnog i historijskog konteksta svojih zajednica i jačajući osjećaj pripadnosti takvim mjestima. Ovaj proces također olakšava razumijevanje onoga što ova mjesta znače drugima i omogućava „sticanje uvida u specifičnu vrijednost koju daju imovini zajednice različiti članovi zajednice“ (Vijeće Evrope, 2021.).



University of Manchester: <https://www.youtube.com/watch?v=p-1FG3FmCYs>

SAMOPROCJENA

Da li je ovo **materijalno** ili **nematerijalno** naslijeđe?



Tanjir hrane



Spomenik



Ljudi koji plešu



Konjska trka



Priroda



Tradicionalni festival



Šta čini participativnu mapu unikatnom? Šta bi vi uključili u svojoj mapu?

Mapiranje za inkluziju

Potencijal participativnog mapiranja je stvaranje platforme na kojoj ljudi mogu komunicirati, dijeliti i saradivati, donoseći znanje „izvan kruga“. Zbog svoje otvorenosti i inkluzivnosti, korištenje kolaborativnih procesa mapiranja može biti ključ za uključivanje mladih u kolektivnu refleksiju i podsticanje međugeneracijskog i interkulturalnog dijaloga, čime se promovira razumijevanje i integracija među različitim kulturnim i društvenim grupama. Kada se provodi u grupnom okruženju, proces izrade mapa potiče izgradnju odnosa, jača postojeće mreže i stvara nove veze između različitih grupa iste zajednice koje obično ne rade zajedno (Ralls i Pottinger 2021).

Izgradnja mape kao zajednice je oblik prepoznavanja i inkluzivnog predstavljanja, jer je svako slobodan da se izrazi i svi sudionici su uključeni u proces pregovaranja o značenju i donošenju odluka o zajedničkom kulturnom naslijeđu (Vijeće Evrope, 2021).

“Participatory mapping supports communities to articulate and communicate their knowledge, record and archive local knowledge, advocate for change and address communities’ issues”

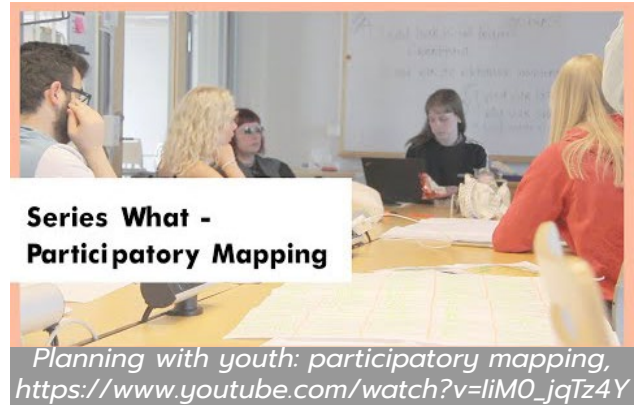
(Burns, Paul, Paz ; 2012)

Participativno mapiranje objedinjuje nova znanja, vještine i resurse, u zajedničkom nastojanju da se zaštiti kulturni krajolik kao zajedničko dobro. Osim toga, proces mapiranja može podići svijest o lokalnim problemima, kao što su, na primjer, napušteni stanovi, pristupačnost i prohodnost. Kada se problemi identifikuju, mogu uslijediti razne nove ideje: učesnici mogu smisliti nove pristupe za rješavanje i prevazilaženje postojećih problema.

Primjer urbanog participativnog 3D modeliranja od strane stanovnika Barangay Commonwealtha u sklopu projekta koji finansira USAID Jačanje javno-privatnog partnerstva za smanjenje rizika od katastrofa za izgradnju otpornih zajednica.



Proces zajedničkog stvaranja pretvara **mlade ljude iz pasivnih korisnika u aktivne građane**: dok kreiraju svoju mapu, istražuju društvene probleme i barijere prisutne u njihovim mjestima, dolaze do ideja odozdo prema gore i novih zajedničkih rješenja za poboljšanje dobrobiti zajednice. Kako identifikacija imovine zajednice može otkriti nove načine pristupa i iskorištavanja resursa, mapiranje zajednice može osnažiti ljude da razviju strategije kako bi svoje zajednice učinili boljim mjestima za život, kao i da se zalažu za promjene.



SAMOPROCJENA

Na koji način mladi ljudi postaju aktivni građani time što praktikuju participativno mapiranje?

Mapiranje zajednice

Da bi se napravila orijentiring mapa koja ima i funkciju socijalne inkluzije i poznavanja određene teritorije, sa svojom tradicijom, njenim interesantnim mestima i kulturom, potrebno je adekvatno identifikovati tačke koje će biti uključene u kartu. Može biti korisno raditi sa mladima na sljedećim pitanjima:

- Gdje da idem u svom susjedstvu i zašto?
- Koja su mjesta koja su mi važna?
- Koja mjesta pokušavam izbjeći? Šta me tjera da ih izbjegnem?
- Koja materijalna/nematerijalna imovina definišu karakteristike moje zajednice (umetnost, jezik, zanatstvo, itd.)?
- Koja je vrsta raznolikosti prisutna unutar zajednice (etnička, kulturna, itd.)?
- Postoje li mjesta gdje se ljudi okupljaju u velikim grupama? Šta oni rade ovdje?
- Kakav je moj odnos sa zajednicom? Kako me doživljavaju u zajednici?
- Koja su mjesta za koja osjećam da ih najviše predstavljaju?
- Koje pozitivne aktivnosti koje se već dešavaju u mojoj zajednici bih volio da vidim više?
- Šta bih volio vidjeti u vašoj zajednici što sada ne postoji?

(Chicago Community Climate Action Toolkit 2021) (Cleveland, Maring & Backhaus 2021)

Na osnovu datih odgovora moguće je izraditi prvi nacrt koji će uzeti u obzir mjesta koja najviše posjećuju učesnici i cijela zajednica, kao i one prostore koji se smatraju opasnim i na kojima je moguće intervenirati. učiniti ih sigurnijim i prijatnijim. Nakon što je osnovna mapa izrađena, moguće je dodati dodatne elemente. Oni mogu biti najrazličitiji, ali svi moraju imati jednu karakteristiku: da budu lako prepoznatljivi. Mesta na kojima će se pozicionirati kontrolne tačke, u stvari, moraju biti lako prepoznatljiva i uočljiva. Ne mogu se posebno sakriti ili na opasnim mjestima jer orijentiring nije potraga za blagom već alat za učenje orijentacije i jačanje veze sa mjestima.



Koja su mjesta vrijedna da budu uvrštena na mapu? Centralnu ulogu imaju svi oni spomenici koji predstavljaju baštinu te zajednice: od bogomolja do kipova, od fontana do istorijskih zgrada, od trgova do muzeja.

Međutim, postoje i druga mjesta neformalne kulture koja zajednicu čine takvom kakva jeste, kao što su bašte i grafiti, klaustri, uličice i prelazi koji imaju posebno značenje i često su simboličniji od najpoznatijih mjesta.

Škole na tom području također mogu biti odlična mjesta za uvrštavanje među kontrolne tačke jer su one mjesta formiranja mladih ljudi koji žive na tom području par excellence: mnoga djeca koja tamo žive podijelila su zajedničko iskustvo pohađanja te škole. Kao kontrolna tačka mogu poslužiti i druga sastajališta: rekreativni i kulturni centri, mjesta susreta ljudi, sportski tereni, restorani koji služe tipična jela, biblioteke, coworking prostori i pabovi. Nakon što je detaljnija mapa sastavljena, vrijeme je za šetnju po susjedstvu u potrazi za skrivenim draguljima koji bježe na prvi pogled i koji u stvarnosti čine pulsirajuću dušu određenih područja.

Mural Svetog Erasmusa u Palermu, nacrtanog od strane Igora Palmintieri





Quir fattoamano, a handcrafted shop in Palermo

Istorijski centar gradova, na primjer, često je prošaran brojnim radionicama zanatlija i malih poduzetnika koji proizvode održive proizvode i predstavljaju najviši oblik nauke, koristeći prvoklasne sirovine, ili koji pružaju osnovne usluge zajednici u kojoj se nalaze. Oni su znak onog zdravog preduzetništva koje ne eksploatiraju teritoriju već unapređuje njegove zasluge, karakteristike i kvalitete. Nadalje, mjesta koja se mogu identificirati kao kontrolne tačke su ona koja pričaju priče o uspjehu, o iskupljenju: priče muškaraca i žena koji su uspjeli ostvariti snove u koje su vjerovali, iako nisu napustili svoje susjedstvo. To su mjesta na koja mladi ljudi mogu otići da upoznaju odrasle koji su proživjeli svoju situaciju i koji su svakako uzori cijeloj zajednici.

U Palermu, na primjer, takvo mjesto je radnja koju je jedna trans žena otvorila u Ballarou da prodaje kožne proizvode koje proizvodi. Uprkos diskriminaciji koju je pretrpjela tokom godina, nikada nije odustala i nastavila je raditi svaki dan, pokazujući djeci i mladima iz susjedstva da alati ugnjetavanja i zastrašivanja ne mogu pobijediti odlučnost i snove..

Ono što je najvažnije tokom aktivnosti mapiranja zajednice je da oni koji se pridruže razgovoru mogu dati svoje doprinose i stavove o različitim društveno značajnim mjestima ili čak o istom. U stvari, postoje neke zgrade ili prirodna mjesta, neka područja koja različitim ljudima mogu značiti različite stvari. Primjer bi mogao biti oratorij gdje djeca idu da uče i igraju se tokom sedmice, ali vikendom postaje bogomolja raznih vjerskih profesija: muslimani se mole u širokom dvorištu, dok kršćani idu na misu (primjer iz Palerma, Italija) . Zahvaljujući dijalogu između ljudi koji imaju različita iskustva o istom mjestu moguće je dati im dublju vrijednost i značenje, čineći ga mjestom prepoznatljivim za sve i značajnim za cijelu zajednicu.



Santa Chiara oratory in Palermo

SAMOPROCJENA

Odgovorite na pitanja na početku poglavlja/odjeljka. Uzmite komad papira i nacrtajte svoju mapu

Iza mape

Realizacija orijentacijskih karata nije tako jednostavna kao što se čini. Izrada visokokvalitetnih orijentiring karata zahtijeva dosta terenskog rada na terenu kako bi se interpretirala i predstavila stvarnost u mjerilu orijentiring karata, kao i kartografsko znanje i tradicija generalizacije (Zentaj 2018). Procjenjuje se da kartografi redovno troše 20-30 sati na svaki kvadratni kilometar (Mee, 2013).

Za potrebe projekta ORIENT, proces mapiranja će se implementirati na pojednostavljen način, kako bi se osiguralo uključivanje mladih u cijeli proces. Prilikom planiranja radionice izrade mapa važno je imati na umu da je krajnji cilj ORIENT pristupa osmišljavanje ruta vezanih za temu socijalne uključenosti. Stoga izrada profesionalnih takmičarskih orijentiring karata nije od suštinskog značaja za cilj koji želimo da postignemo. ORIENT metodologija se može koristiti za rad s mladim ljudima koji nemaju ili nemaju prethodnog iskustva s mapama. Iz tog razloga, karte ORIENT-a mogu biti manje precizne i geoprostorno precizne od onih koje se koriste za takmičenja u orijentiringu, a koja se realizuju uz pomoć specifičnog softvera¹.

Zapravo, zvanična orijentiring karta treba da sadrži sve sljedeće elemente (Mee, 2013):

- Dobro definisana skala dužine i ekvidistanca: razmjere karte koje se koriste u orijentacionim trkama su obično 1:10.0000 1:15.000.
- Ispravna upotreba boja i simbola.
- Ispravno pozicioniranje konvencionalnih znakova, koji predstavljaju referentne tačke.
- Odgovarajuće krive nivoa, idealne linije koje spajaju sve tačke tla koje su na istoj visini.

Mapa mora sadržavati sve relevantne informacije bez suvišne.

Proces izrade karte može se pojednostaviti korištenjem besplatnih alata otvorenog koda. Treneri i mladi ljudi mogu koristiti, na primjer, aplikacije koje su im već poznate, kao što su Google mape ili Google Earth. Proces izrade orijentacijske karte sa ovim jednostavnim i uobičajenim instrumentima slijedi sljedeće korake:

1° metoda: Google Maps i Purple Pen

1. Otvorite Google Maps i selektujte 'Satellite' za tip mape.
2. Identifikujte na mapi specifično područje interesa. Zatim onemogućite oznake.
3. Snimite ekran i sačuvajte (screenshot).
4. Otvorite Purple Pen, besplatan softver koji može da se skine na svakom kompjuteru.
5. Dodajte početnu tačku, kontrole i kreirajte različite rute u zavisnosti od kategorija koje će se pridružiti takmičenju. Vi samo trebate 'kreirati novi događaj', odabrati razmjer i postaviti simbole kontrola s njihovim brojevima. Kada dodate legendu, mapa će biti spremna.



2° metoda: Google Earth i Word

1. Otvorite Google Earth i odaberite područje interesa..
2. Isključite oznake pomoću CLEAN tipke. Use the snipping tool that comes with your computer to crop the area image you want to work with.
3. Koristite alatku za isjecanje (snipping tool) i izrežite sliku područja sa kojim želite da radite.
4. Kada isječete sliku koja vam je potrebna, kopirajte je u Word dokument. Sada možete da dodate simbol koji želite da koristite za svoju aktivnost: strelice, krugove, kontrolne tačke, okvire za tekst, itd.

* Vizuelne instrukcije su na slijedećem link.

3° metoda: OpenStreetMap i OpenOrienteeringMapper

1. Koristite OpenStreetMap kako bi pronašli područje gdje će trka biti održana, i snimite u folder na vašem računaru.
2. Otvorite program OpenOrienteering Mapper, besplatan softver koji omogućava kreiranje orijentiring mapa i organizaciju orijentiring događaja.
3. Selektujte 'Create a new map' i pratite preliminarne korake koje program zahtjeva od vas. Mapa će izgledati nešto nalik ovoj
4. Nakon što obrišete sve suvišne elemente, potrebno je pretvoriti simbole mape u simbole za orijentaciju. Kada se orijentacija karte okrene na magnetni sjever, mapa je spremna za rad na terenu..

* *Vizuelne instrukcije su na slijedećem link.*



4° metoda: mape pisane rukom

1. Pronađite zračnu fotografiju područja u kojem želite da se orijentacijska trka održava.
2. Precrtajte ključne elemente na papir zahvaljujući paus papiru.
3. Šetnje po označenom području dok čitate prvi nacrt mape pomoći će vam da uočite i dodate druge elemente.
4. Kada završite pregled terenskog rada možete koristiti novi komad paus papira i ponovo nacrtati kartu, koristeći linijar i olovku, te dodati legend.

* Vizuelne instrukcije su na slijedećem link (pag.15-18).

Ova metodologija nije prikladna za složene orijentacijske rute, ali ručno nacrtane karte je lako napraviti.

U zavisnosti od vrste orijentiring trke i staze, nivo aproksimacije se menja. Kada su u urbanim kontekstima, mladim ljudima će trebati samo nekoliko elemenata da se orijentišu: neke linije, nekoliko simbola i kontrolne tačke. U slučaju da se trka odvija u prirodnom okruženju, karta mora biti što preciznija i detaljnija: drveće, žbunje, mostovi, ograde i izvori vode moraju biti predstavljeni.

U skorije vrijeme, participativno mapiranje je počelo da koristi geografske informacione tehnologije uključujući globalne sisteme pozicioniranja (GPS) (Cochrane & Corbett 2018). Iako ova alternativna metoda omogućava uštedu vremena, koordinate se obično ne označavaju na orijentiring kartama i GPS nema ulogu u klasičnom orijentiringu (prema pravilima takmičenja, vanjska pomoć u toku takmičenja je zabranjena za takmičare) (Zentaj, 2018.). Moguće rješenje je prilagođavanje orijentacije geocachingu (geocaching), rekreativnoj aktivnosti na otvorenom u kojoj sudionici koriste GPS uređaj za skrivanje i traženje objekata na određenim lokacijama označenim koordinatama. Geocaching sesija je vrlo slična potrazi za blagom i geocacherima nije potrebna fizička karta (najviše mogu koristiti digitalnu mapu svog pametnog telefona). Tokom terenskog rada, mladi ljudi mogu sakriti mali predmet i pomoću GPS-a pratiti koordinate, koje će potom biti unesene u Geocaching online platformu. Na taj način predmet postaje geocache koji može pretraživati veliki broj učesnika.

Čak i ako se geocaching znatno razlikuje od orijentiringa, to je zanimljiva rekreativna sportska aktivnost koja zahtijeva manje vremena i truda za planiranje i koja može osigurati održivost projekta ORIENT.

NE ZABORAVITE!

Za potrebe Geocaching, uvijek zapamtite da sačuvate koordinate svojih kontrolnih tačaka kada radite participativno mapiranje.

SAMOPROCJENA

Odaberite jednu od gore navedenih metoda i pokušajte da kreirate vlastitu kartu na osnovu nacрта.

BIBLIOGRAFIJA

BIBLIOGRAFIJA

- 5 Feedback (2021). 4 Simple tips for being result-oriented. Retrieved from <https://www.5feedback.com/en/result-oriented/>
- Burns, Paul, Paz (2012). Participatory Asset Mapping: a community research lab toolkit. <https://communityscience.com/wp-content/uploads/2021/04/AssetMappingToolkit.pdf>
- Casonato, Greppi & Vedoà (2020). 'Depicting the Urban Landscape. Enhancing the Cultural Heritage of Fragile Areas with Participatory Mapping Processes' in Agustín-Hernández, Muniesa & Fernández-Morales 'Graphical Heritage. Volume 3 - Mapping, Cartography and Innovation in Education'. Springer
- Celestino, Leitao, Sarmiento, Marques, & Pereira (2015). The Road to excellence in Orienteering: An analysis of elite athletes' life stories. Journal of Physical Education and Sport
- Centre for teaching innovation, Cornell University (2021). Collaborative learning. Retrieved from <https://teaching.cornell.edu/teaching-resources/active-collaborative-learning/collaborative-learning>
- Chicago Community Climate Action Toolkit (2021). Asset mapping with youth, A Community Environmental Inventory. Retrieved from: https://climatechicago.fieldmuseum.org/sites/default/files/AssetMappingWithYouth_Final10.15.pdf.
- Cleveland, Maring & Backhaus (2021). Communities in Conversation: Cultural Asset Mapping in Sheboygan. Green Bicycle Co. Retrieved from: https://www.jmkac.org/wp-content/uploads/PDFs/JMKAC_Report_v9_Digital.pdf?x58758
- Cochrane & Corbett (2018) 'Participatory mapping' in Handbook of Communication for Development and Social Change (pp.1-9) Springer
- Council of Europe (2021). Cultural heritage and diversity: STEPS PROJEKT. Retrieved from: [https://www.coe.int/en/web/interculturalcities/cultural-heritage-and-diversity#{%221406803%22:\[0\]}](https://www.coe.int/en/web/interculturalcities/cultural-heritage-and-diversity#{%221406803%22:[0]})
- Culture Amp (2021). How to empower diverse teams: A guide for new managers. Retrieved from <https://www.cultureamp.com/blog/empower-diverse-teams>
- Design council (2021). Retrieved from <https://www.designcouncil.org.uk/what-we-do/built-environment/inclusive-environment>
- EHS Today (2004). Management: The Five Biggest Traps To Avoid When Leading a Diverse Team. Retrieved from <https://www.ehstoday.com/archive/article/21908808/management-the-five-biggest-traps-to-avoid-when-leading-a-diverse-team>
- Iredell County (2015). Land navigation, compass skills & orienteering = pathfinding. Retrieved from <https://www.co.iredell.nc.us/DocumentCenter/View/676/Woodbadge-Orienteering-PDF?bidId=>
- Drucker, P. F. (1993). The Practice of Management. Harper Collins
- Future Learn (2021). Teamwork and cultural diversity. Retrieved from <https://www.futurelearn.com/info/blog>
- Gibbs, G. (1988) Learning by Doing, A Guide to Teaching and Learning. Oxford Centre for Staff and Learning Development, Oxford Brookes University
- Goran A. (2020), Cool, Awesome and Educational. Orienteering at school for ages 6-15
https://issuu.com/byorienteering/docs/cool_book_ages6-15_english_web_final

Half, R. (2019). Leading diverse teams: 8 tips for cross-cultural management. Retrieved from <https://www.roberthalf.ae/advice/people-management/leading-diverse-teams-8-tips-cross-cultural-management>

Ilie, OA. (2019) The intercultural competence. Developing effective intercultural communication skills, International Conference. The knowledge-based organization, Vol. XXV No 2.

IOF (2021a): Ski Orienteering. Retrieved from <https://orienteering.sport/skio/>

IOF (2021b): Trail orienteering. Retrieved December 2021 from <https://orienteering.sport/trailo/>

Langbein, Blasch & Chalmers (1981) An orienteering program for blind and visually impaired persons. Journal of Visual Impairment & Blindness, Volume 75 Issue 7.

<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0145482X8107500701>

Mathews, D. (2020). How to Build High-Performing Diverse Teams at Work. Engage Blog. <https://www.achievers.com/blog/diverse-teams-at-work/>

Mee B. (2013). Map design. A guide to good looking maps. British orienteering. Retrieved on: <https://orienteering.asn.au/wp-content/uploads/2013/09/Map-Design.pdf>

Michigan State University CIRTL (2016). Advising Learning Trough Evidence Based STEM Teaching. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=8-4nOlxJOQM>

Northern Tablelands Orienteering Club (2022). Retrieved from: <https://ntoc.asn.au/joom/general-information/maps-and-map-making>

Orienteering Canada: IOF collecting compasses for developing orienteering nations (2021). Retrieved November 2021 from <http://www.orienteering.ca/2011/07/iof-collecting-compasses-for-developing-orienteering-nations/>

Orienteering NZ (2014). Kiwi-O Orienteering for Schools.

<https://www.orienteering.org.nz/wp-content/uploads/2014/07/Kiwi-O-Manual-2014-v2.pdf>

Porteus, A. (2021). Conflict Mediation Guidelines. Retrieved <https://web.stanford.edu/group/ressed/ressed/staffresources/RM/training/conflict.html>

Ralls, D. and Pottinger, L. (2021). 'Participatory Mapping' in Barron, A., Browne, A.L., Ehgartner, U., Hall, S.M., Pottinger, L. and Ritson, J. (eds.) Methods for Change: Impactful social science methodologies for 21st century problems. Manchester: Aspect and The University of Manchester.

<http://aspect.ac.uk/wp-content/uploads/2021/03/Deborah-Ralls-A4-Guide-2.pdf>

Six Degrees Executive (2021). Five keys to managing a diverse team. Retrieved from <https://www.sixdegreesexecutive.com.au/blog/2019/01/five-keys-to-managing-a-diverse-team>

Ultimate Camp Resource (2021). Teambuilding Debriefing Activities. Retrieved from <https://www.ultimatecampresource.com/team-building-activities/teambuilding-debriefing-activities/>

Ultimate camp resource (2021). Thumbs Up, Down, Middle. Retrieved from <https://www.ultimatecampresource.com/team-building-activities/teambuilding-debriefing-activities/thumbs-up-down-middle/>

Wikipedia (2021a). History of orienteering. Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_orienteering

Wikipedia (2021b). Geocaching. Retrieved from <https://en.wikipedia.org/wiki/Geocaching>

Wikimedia commons (2016). Thumb and baseplate Moscow compasses. Retrieved from https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Thumb_and_baseplate_Moscow_compasses.jpg

Yaduvanshi & Sunita Singh (2015). Cooperative Learning: An innovative pedagogy for achieving educational excellence. Retrieved from <https://www.semanticscholar.org/paper/Cooperative-Learning%3A-An-innovative-pedagogy-for-Yaduvanshi-Singh/1de3c91e2a667d0e14a5d7acf610649b8c0c726d>

Zentaj L. (2018) 'Isom2017: the new specification of orienteering maps (an insight)' in 'Proceedings, 7th International Conference on Cartography and GIS' [https://iccgis2018.cartography-gis.com/7ICCGIS_Proceedings/7_ICCGIS_2018%20\(66\).pdf](https://iccgis2018.cartography-gis.com/7ICCGIS_Proceedings/7_ICCGIS_2018%20(66).pdf) .

ORIENT: THE TEAM



CESIE

Coordinator

CESIE is a European Centre of Studies and Initiatives based in Palermo, Sicily. It was established in 2001, inspired by the work and theories of the sociologist, activist and educator Danilo Dolci (1924-1997).

www.cesie.org



KMOP – SOCIAL ACTION AND INNOVATION CENTRE

KMOP – Social Action and Innovation Centre, situated in Athens, is a non-profit organization with over 40 years of experience supporting vulnerable groups

www.kmop.gr



WUS AUSTRIA – WORLD UNIVERSITY SERVICE AUSTRIA (WUS AT)

World University Service (WUS) Austria, located in Graz, is an NGO committed to the promotion of the human right to education on the basis of academic freedom and university autonomy. Today the organization has a regional focus on the countries of South-Eastern and Eastern Europe and employs a branch office in Prishtina.

www.wus-austria.org



SARAJEVO SUSRET KULTURA / SARAJEVO MEETING OF CULTURES

Sarajevo Meeting of Culture (SMOC) is a non-governmental organization founded in 2012 with an aim to promote the diverse culture of Bosnia and Herzegovina within and beyond its borders.

<http://smoc.ba/en>



CENTER FOR SOCIAL INNOVATION (CSI)

Center for Social Innovation (CSI) is a Research and Development organization, which focuses on fostering social innovation that can bring about a positive change to local, national, regional, and global entities.

www.csicy.com



BULGARIAN SPORTS DEVELOPMENT ASSOCIATION

Bulgarian Sports Development Association was founded in 2010 and is a NGO devoted to the development of sport and improving sporting culture.

www.bulsport.bg





orientproject.eu



Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.